

TOG‘-KON SANOATI, GEOLOGIYA VA MINERAL
RESURSLAR SOHALARIDA KASBIY
MALAKALARNI RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA
TARMOQ KENGASHI

KASBIY STANDART

**FOYDALI QAZILMALARNI YER OSTI
USULIDA QAZIB OLISH**

“Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olish” kasbiy standarti 2025-yil 18-dekabrda Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo‘yicha Respublika kengashi majlisining 114-son bayoni bilan tasdiqlangan “Kasbiy standart shakli” hamda Milliy malaka tizimini rivojlantirish instituti direktorining 2025-yil 19-dekabrda 55-son buyrug‘i bilan tasdiqlangan “Kasbiy standartlarni ishlab chiqish va yangilash metodologiyasi”ga muvofiq, Tog‘-kon sanoati, geologiya va mineral resurslar sohalarida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo‘yicha tarmoq kengashi tomonidan ishlab chiqilgan.

KASBIY STANDART

Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olish

Reyestr raqami:

UZ-KS-2026-T1.0-0029

I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartning qo'llanilish sohasi: ushbu kasbiy standart "Lampachi", "Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi", "Mustahkamlovchi", "O'tuvchi (proxodchik)" va "Stvolchi (yerosti)", kasblari bo'yicha ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda, kasbiy malakalarni mustaqil baholashda, shuningdek, tashkilotlarda xodimlarni boshqarish sohasida keng ko'lamli vazifalarni hal qilishda qo'llaniladi.

2. Ushbu kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

anker — konchilikda yer osti qazilmalarini mustahkamlash uchun tosh devor yoki tomga o'rnatilgan maxsus metall sterjen.

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

brevno — (g'o'la) bu yog'och (daraxt)ni aylanasini qirqib yoki yumaloq shaklda tayyorlangan qalin bo'lagi bo'lib odatda uzunligi katta, diametri yirik (10–50 sm) bo'ladi. Qurilishda, konlarda mustahkamlash ishlarida (krep qo'yishda) ko'p ishlatiladi.

brus — daraxtdan to'rtburchak (to'g'ri to'rtburchak) shaklda qirqib tayyorlangan yo'g'on yog'och bo'lib kesimi odatda 100×100 mm, 150×150 mm va undan kattaroq bo'ladi. Shaxta mustahkamlashda ishlarida devor, ustun va tayanch sifatida ishlatiladi.

burg'ilanuvchanlik – tog' jinlarini burg'ilab buzishga ko'rsatadigan qarshiligi, sinovchi standart sharoitdagi sof burg'ilash tezligi bilan xarakterlanadi.

burg'ilash-portlatish ishlari – burg'ilash va portlatish ishlarida bajariladigan texnologik operatsiyalar yig'indisi.

DACUM – korxonaning tajribali xodimlaridan iborat ekspert guruhlarida tuzilgan guruh muhokamalarini o'tkazish usuli;

Doska – konchilik va qurilish ishlarida qoplash, mustahkamlash va yotoq sifatida ishlatiladigan tekis yog'och material.

foydali qazilma koni — yer ostida foydali minerallarni va birikmalarni tabiiy to'plangan yoy

gezenka – bu yer osti qazish ishlarida yordamchi kon-kapalari (gornaya virabotka) turi bo'lib, ma'lum yo'nalishda pastga yoki yuqoriga qarab qiya qilib qazilgan tuproq yoki ruda yo'li.

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

iqtisodiy faoliyat turi – savdo uchun mo'ljallangan mahsulot ishlab chiqarish (xizmat ko'rsatish) maqsadida u yoki bu turdagi resurslarni (uskunalar, mehnat, texnologiya va boshqalar) birlashtirishga asoslangan ishlab chiqarish jarayoni;

kanat – Shaxtada yuk va odamlarni ko'tarish uchun klet yoki skipni tortib chiqaradigan kuchli tros (metall arqon).

karstlar – yer ostidagi suvlar ta'sirida eriydigan tosh jinslari (asosan ohaktosh, dolomit, gips) eriydi va natijada katta bo'shliqlar, g'orlar, chuqurliklar hosil bo'ladi.

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qo'yiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni o'z ichiga olgan muayyan kasb to'g'risidagi tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

klet – Shaxta stvoli orqali odamlar va turli yuklarni (asbob-uskunalar va material) ko'tarib-tushirish uchun mo'ljallangan maxsus metall konstruksiya (lift kabi).

kon massasi – rudadan alohida ajratilgan ruda massasi va keraksiz jinslar jamlanmasi

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

konni ochish – yer yuzasidan ochuvchi kapital kon lahimlarini ruda tanasining hammasiga yoki uning bir qismiga o'tkazib, tayyorlovchi lahimlar o'tish

lebyodka (chig'ir)– Yuk va odamlarni ko'tarish-tushirishda ishlatiladigan mexanik qurilma.

lom – bu qazish, buzish va og'ir buyumlarni ko'tarishda ishlatiladigan, metallardan yasalgan qattiq va uzun cho'p (prut, tayoq).

lyuk – yer osti kommunikatsiyalari va inshootlariga kirish uchun qopqoq bilan yopiluvchi maxsus teshikdir.

mehnat funksiyasi — kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat harakatlari – xodimning mehnat predmeti bilan o‘zaro ta‘sirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

mehnat vazifasi – mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

norasmiy ta‘lim – ta‘lim xizmatlari taqdim etilishini ta‘minlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yo‘naltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida o‘qitishdagi rasmiy ta‘limga qo‘shimcha va (yoki) uning muqobil shakli;

oraliq ramalar – Shaxta va shtolnya qazilmalarini mustahkamlashda qo‘yiladigan asosiy ramalar orasiga joylashtiriladigan qo‘shimcha ramalar.

peremichka — shaxta yo‘llarida havo oqimini boshqarish va xavfsizlikni ta‘minlash uchun quriladigan to‘siq yoki devor.

Plastina – bosimni maydonga taqsimlash va mustahkamlovchi qurilmalarni mahkamlash uchun ishlatiladigan tekis metall detal.

plivunlar – yer ostida suv bilan to‘yingan, mayda donali qum yoki loy massasi bo‘lib, bosim ta‘sirida harakatchan holatga keladi.

podnoslar – Konchilikda odatda chang, suv, ruda yoki kabel va quvurlarni tashish/qo‘yish uchun ishlatiladigan yordamchi qurilma yoki taglik.

portlovchi materiallar – deb portlovchi moddalar va portlatish vositalari hamda oraliq detonatorlar to‘plamiga aytiladi.

qavat balandligi — u qazib olinayotgan asosiy gorizont bilan yuqorigi qavat oralig‘ini tik yuzaga tushgan proyeksiyalari oralig‘idagi masofa bilan o‘lchanadi

rastrella – Bu tayanch konstruksiya elementlarini bir-biriga bog‘laydigan yordamchi ustun yoki qiya qo‘yiladigan tayanch.

reyka — nisbatan ingichka va tor yog‘och bo‘lak. Odatda 20×40 mm, 30×50 mm kabi o‘lchamlarda tayyorlanadi. Yordamchi element sifatida shaxta mustahkamlash ishlarida ishlatiladi.

ruda massasi – aralash jinslar bilan yuzaga chiqadigan ruda

rudasiz (puch) jinslar — tarkibida metall (foydali mineral) bo‘lmagan, qayta ishlash uchun yaroqsiz jinslar

rudnik — maxsus hujjat bilan ajratilgan yer usti va yer osti maydoni bo‘lib u joydagi konni ishlatuvchi konchilik korxonasi tarkibida bitta yoki bir necha ishlab chiqarish birligi (shaxtalar, shtolnyalar, karyerlar va yordamchi — xizmat ko‘rsatuvchi), sexlardan iborat konchilik korxonasi. Rudnik korxonasi sifatida yagona ma‘muriy-texnikaviy boshqarmaga ega.

shaxsiy himoya vositalari (SHHV) — bu ishlab chiqarish jarayonida inson organizmiga ta‘sir qiluvchi xavfli va zararli omillarning ta‘sirini oldini olish yoki ularni minimal darajaga tushirish uchun ishchi tomonidan shaxsiy tarzda qo‘llaniladigan maxsus texnik vositalar, kiyimlar va qurilmalar majmuasidir.

shaxta — konchilik korxonasining mustaqil ishlab chiqarish birligi bo'lib, yer osti usulida foydali qazilmalarni, unga ajratilgan yer maydoni yoki uning bir qismida qazib olish ishlarini amalga oshish.

shpur – tog' jinslarida yoki betonda, g'ishtli devorlarda burg'ilovchi bolg'a yoki parmalar yordamida burg'ilab hosil qilingan silindrsimon, diametri 75 mm gacha va chuqurligi 5 m gacha bo'lgan sun'iy chuqurlik.

shtolnya – tog' yoki tepalik qismida, yer yuzasidan turib yon tomonga qazib kirilgan gorizontol yo'lakcha bo'lib, u asosan shaxtaga kirish, havo almashinishi (ventilyatsiya), suv chiqarish, rudani yoki boshqa foydali qazilmani tashib chiqish maqsadida qaziladi.

skip – Foydali qazilmalarni (ko'mir, ruda, tosh) shaxtadan yer yuziga chiqarish uchun ishlatiladigan katta metall idish.

skvajina – burg'ilash dastgohi yordamida hosil qilingan diametri 75 mm dan katta, chuqurligi 5 m dan ortiq bo'lgan sun'iy chuqurlik.

tamponaj – konchilik va burg'ulash ishlarida quduq devorlari va bo'shliqlarini mustahkamlash, suv va gaz kirib kelishini oldini olish uchun ularga sement, glina yoki turli maxsus mahsullarni yuborish jarayoni.

tirant – bu uzun metall yoki yog'och bog'lovchi tayanch, u ramalarni, ankerlarni yoki mustahkamlovchi elementlarni tarang holda ushlab turadi.

tog' jinslari massivi – tog' jinslarining ma'lum uchastkasidagi uning tabiiy holati. Massiv jinslarining portlatilish qiyinligi, buzilish darajasi va maydalanishni jadalligini asosan uning mahkamligi, qattiqligi, darzlanganligi, ochilgan yuzalar soniga bog'liq holda aniqlanadi.

tokchalar – Mustahkamlash yoki anker tizimida tayanch element sifatida xizmat qiladigan metall yoki yog'och qismlar.

vagonetka – bu yer osti kon ishlarida hamda karyerlarda qazib olingan ruda, tosh, ko'mir va boshqa yuklarni tashish uchun ishlatiladigan kichik (0,5–3 m³ hajmli) temir yo'l vagonchasi.

xavfsiz masofa – portlatish ishlari amalga oshirilayotganda kishilarning jarohatlanish va uskunalarning buzilishiga yo'l qo'ymaslik uchun loyiha yoki burg'ilash-portlatish ishlari pasportida maxsus usulda hisoblangan xavfsiz zona chegaralari ko'rsatiladi. Bu zonaning tashqarisida kishilar va qo'llanilayotgan uskuna qurilmalarning xavfsizligi ta'minlanadi.

yotoqlar – Shaxtada ramalarni qo'yish va ularning barqarorligini ta'minlash uchun yerga yotqiziladigan yog'och yoki beton tagliklar.

zarbli bolg'a — bu qattiq tosh va betonni maydalash va parchalash uchun ishlatiladigan pnevmatik, elektr yoki gidravlik bolg'a bo'lib u asosan shaxtada burg'ilash ishlarida qo'llaniladi.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 22-sentabrdagi "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risidagi"gi O'zbekiston Respublikasi qonuniga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida" gi O'RQ-410-son qonuni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 16-oktabrdagi "Kasbiy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish va xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-158-son farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrdagi "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabr "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-345-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 24-avgust "Iqtisodiy faoliyat turlarini tasniflashning xalqaro tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 275-son qarori, O'zMSt 640:2025 (IFUT-2.1);

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 14-iyuldagi "O'n sakkiz yoshga to'lmagan shaxslarning mehnatidan foydalanilishi taqiqlangan og'ir ishlarning hamda zararli yoki xavfli mehnat sharoitlaridagi ishlarning ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida"gi 290-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 17-iyundagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini tartibga solishga qaratilgan ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 369-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 10-oktabrdagi "Imtiyozli shartlarda pensiyaga chiqish huquqini beruvchi ishlab chiqarishlar, muassasalar, ishlar, kasblar, lavozimlar va ko'rsatkichlarning ro'yxatini hamda ushbu ro'yxatga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 637-son qarori;

Mashg'ulotlarning milliy klassifikatori (MMK-2025), O'zMSt 641:2025;

4. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi qisqartirishlar qo'llaniladi:

TMR – Tarmoq malakalar ramkasi;

IFUT — Iqtisodiy faoliyat turlari umumdavlat tasniflagichi;

t/r – tartib raqami;

ShHV- shaxsiy himoya vositalari.

II. Kasbiy standartning pasporti

1.	Kasbiy standartning nomi:	Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olish	
2.	Kasbiy faoliyatning asosiy maqsadi:	Foydali qazilmalarni yer osti usulida xavfsiz, samarali va ekologik talablar asosida qazib olish ishlarini bajarish, zamonaviy texnologiyalar, shuningdek uskunalardan foydalangan holda yer osti konlarida qazish va mustahkamlash ishlarini amalga oshirish orqali foydali qazilma zaxiralarini sifatli hamda tejamkor o'zlashtirishni ta'minlash.	
3.	IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf:	V seksiyasi: Tog'- kon sanoati va ochiq konlarni ishlash 05 Ko'mir va lignit qazib olish 05.1 Toshko'mir qazib olish 05.10 Toshko'mir qazib olish 05.10.0 Toshko'mir qazib olish 07 Metall rudalarini qazib olish 07.2 Rangli metall rudalarini qazib olish 07.29 Boshqa rangli metall rudalarini qazib olish 07.29.0 Boshqa rangli metall rudalarini qazib olish	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni:	Kon lahimlarini burg'ilash va portlatishga tayyorlash. Kon lahimlarini o'tish. Kon lahimlarini mustahkamlagichlarni o'rnatish. Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olish. Foydali qazilmalarni tashish. Xodimlarni, foydali qazilmalarni uskuna va jihozlarni shaxtaga tushirish va ko'tarish.	
5	Kasblar ro'yxati va malaka darajasi:	Kasblar kodi va nomi:	TMR dagi malaka darajasi:
		93110016 Lampachi	2
		81111010 Shaxtaga mahkamlovchi (portlovchi) materiallarni yetkazuvchi	2
		81111005 Mustahkamlovchi	3
		81111008 O'tuvchi (proxodchik)	3
	81111011 Stvolchi (yerosti)	3	

III. Kasbiy faoliyat turining funksional xaritasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
T/r	Kodi va nomi	Kodi	Nomi	Kodi	Nomi
1	93110016 - Lampachi	A1.2	Kon lampalarini zaryadlash, tarqatish va qabul qilish	A1.01.2	Turli xil turdagi shaxta lampalarini zaryadlash, lampalarni qabul qilish, tekshirish, ularni ishchilarga berish va hisobini yuritish ishlarni amalga oshirish
				A1.02.2	Shaxsiy himoya vositalarini qabul qilish, tekshirish, ularni ishchilarga berish va hisobini yuritish ishlarini amalga oshirish
2	81111010 - Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi	B1.2	Mahkamlovchi materiallarni qabul qilish, tayyorlash va ish joyiga yetkazish	B1.01.2	Mahkamlovchi materiallarni qabul qilish, tayyorlash hamda saqlanish holatini nazorat qilish
				B1.02.2	Qabul qilingan va tayyorlangan mahkamlovchi materiallarni ish joyiga yetkazish hamda mehnat xavfsizligi qoidalariga rioya etish
5	81111005 - Mustahkamlovchi	D1.3	Kon lahimlarini mustahkamlashda qo'shimcha va yordamchi ishlarni bajarish	D1.01.3	Materiallar va asboblarni tayyorlash va yetkazib berish
				D1.02.3	Qoliplarni o'rnatish, ta'mirlash va demontaj qilish
				D1.03.3	Kon lahimlarining alohida mustahkamlash ramalari va barcha turdagi mustahkamlagichlar elementlari holatini nazorat qilish
		D2.3	Gorizental va qiya kon lahimlari va kovjoylarni mustahkamlash	D2.01.3	Kon lahimlari yuzalarini tayyorlash
				D2.02.3	Mustahkamlagichlar va qoliplar elementlarini demontaj qilish va ta'mirlash
				D2.03.3	Uskunalarni ishchi holatida saqlash
				D2.04.3	Ishlab bo'lingan bo'shliqlarni to'ldirish
		D3.3	Shaxta stvollari, vertikal va tutash kon lahimlari va ruda maydonchalarini mustahkamlash	D3.01.3	Shaxta stvollarini mustahkamlash
				D3.02.3	Tonnellarni mustahkamlash
D3.03.3	Beqaror kon jinslari va murakkab kon-geologik sharoitlarida o'tilgan kon lahimlarini mustahkamlash				

4	81111008 - O'tuvchi (proxodchik)	E1.3	Gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish ishlarini olib borish	E1.01.3	Gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish uchun tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish
				E1.02.3	Kesim yuzasi 20m ² gacha bo'lgan gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish va mustahkamlagichlarni o'rnatish
		E2.3	Maxsus kon lahimlarini o'tish, vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash	E2.01.3	Kesim yuzasi 20m ² dan katta maxsus kon lahimlarini o'tish va mustahkamlagichlarni o'rnatish
				E2.02.3	Vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash ishlari
3	81111011 - Stvolchi (yerosti)	F1.3	Stvol orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	F1.01.3	Yordamchi stvollar orqali yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish
				F1.02.3	O'rtacha kattalidagi stvollar orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish
				F1.03.3	Katta stvollar orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish

IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

Kasbning nomi:	Lampachi
Mashg'ulot nomining kodi:	93110
TMR bo'yicha malaka darajasi:	2
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>18 yoshga to'lgan shaxslar;</p> <p>Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi;</p> <p>Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi;</p> <p>Lampalarni qabul qilish, tekshirish, zaryadlash, ta'mirlash va saqlash;</p> <p>Akkumulyatorlar, zaryadlash qurilmalari va elektr xavfsizligi qoidalaridan xabardor bo'lishi;</p> <p>Lampalarning sozligi va ishga yaroqliligini nazorat qila olishi;</p> <p>Hisobga olish, berish va qabul qilish bo'yicha hujjatlarni yurita olishi;</p> <p>Mehnat muhofazasi, elektr va sanoat xavfsizligi qoidalariga qat'iy rioya qilishi;</p> <p>Rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish;</p> <p>O'z harakatlari va ish natijalari uchun javobgarlik;</p> <p>Nazorat ostida standart va oddiy vazifalarni bajarish;</p> <p>Belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish;</p> <p>O'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish;</p> <p>Jamoa bilan samarali va hamjihatlikda ishlash;</p> <p>O'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish;</p> <p>Aniqlik va diqqat bilan ishlash;</p> <p>Mas'uliyat va ishonchlilik;</p> <p>Tartib va intizomga rioya qilish;</p> <p>Ishchilar bilan muloqot qilishda xushmuomalalik</p>
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	umumiy o'rta ta'lim; tayanch o'rta ta'lim.
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	ish joyida qisqa muddatli o'qitish (instruktaj) yoki qisqa muddatli kurslar yoki amaliy tajriba
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	2-razryadli Lampachi

Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi
	2	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi
	3	Stvolchi (yerosti)
	3	O'tuvchi (proxodchik)
	3	Mustahkamlovchi
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifasi	
A1.2- Kon lampalarini zaryadlash, tarqatish va qabul qilish	A1.01.2 — Turli xil turdagi shaxta lampalarini zaryadlash, lampalarni qabul qilish, tekshirish, ularni ishchilarga berish va hisobini yuritish ishlarini amalga oshirish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ish joyini ko'zdan kechirish, ish joyida ish boshlashga xalaqit qiluvchi begona predmetlarni olib tashlash
		2. Kon energetigidan yo'l-yo'riq va naryad topshiriq olish
		3. Smena boshlanishidan oldin lampalar saqlanadigan xonani tekshirish va jurnallardagi barcha yozuvlar bilan tanishish. Smena topshiruvchidan zaryadlash stollarining holati, lampalar saqlanadigan xonadagi lampalar soni, barcha berilgan topshiriqlar haqida bilib olish va smenani qabul qilish jurnaliga tegishli yozuvlarni kiritish
		4. Shaxsiy himoya vositalari, lampaning va favqulodda ishlatiladigan asboblarning to'liqligini, yong'inga qarshi vositalarni tekshirish
		5. Kon energetigi va uchastka boshlig'iga ishda aniqlangan nosozliklar to'g'risida xabar berish
		6. Turli xil turdagi kon lampalarini to'ldirish va zaryadlash
		7. Qayta zaryadlanuvchi batareyalarni zaryadlash stollariga o'rnatish va ularni zaryadlash
		8. Kerakli zichlikdagi elektrolitni tayyorlash, uning batareyalardagi darajasini kuzatish va belgilangan darajada to'ldirish
		9. Zaryadlash moslamalariga texnik xizmat ko'rsatish, o'lchash vositalarining ko'rsatkichlarini kuzatish
		10. Qurilma ko'rsatkichlari bo'yicha zaryadlash jarayonini tartibga solish
		11. Batareyaning aloqa qismlarini zang, tuz va ishqordan tozalash
		12. Shaxta lampalarini tozalash, xizmatga yaroqliligini tekshirish va muhrlash
		13. Lampalarni tekshirish va ishchilarga berish
		14. Lampalarni berish, ishchilarning lampalar bilan konga tushishi va ko'tarilishini hisobga olish
15. Lampalarni hisobga olish		
16. Lampalar saqlanadigan xonalarni tozalash		

		Ko'nikmalar:
		Turli xil turdagi kon lampalarini zaryadlash bo'yicha ishlarni bajara olish
		Tozalash ishlari va zaryadlash stoli qurilmalariga texnik xizmat ko'rsata olish
		Zaryadlash jarayonida batareyalarning zaryad darajasini kuzatish va belgilangan darajaga qadar to'ldira olish
		Zaryadlash qurilmalarining ko'rsatkichlariga qarab jarayonni sozlay olish
		Ish yuritish va lampa to'g'risidagi ma'lumotlarni hujjatlashtirish
		Konchining lampasini texnik holatini tekshira olish
		Ish joyida yong'in o'chirish uskunasidan foydalana olish
		Jabrlanganlarga ish joyida birinchi yordam ko'rsata olish
		Favqulodda vaziyatlarda qo'llaniladigan vositalaridan foydalana olish
		Bilimlar:
		Zaryadlashda ishlatiladigan turli xil tizimlar, zaryadlovchi qurilmalar, nazorat-o'lchash asboblari shaxta lampasiga o'rnatish qoidalari
		Aloqa vositalari, ishlab chiqarish signalizatsiyasi, jamoaviy va shaxsiy himoya vositalari, yong'inga qarshi vositalar va gazni himoya qilish uskunalarining vazifasi, foydalanish va ishlashini tekshirish qoidalari
		Turli xil turdagi kon lampalarini zaryadlash qoidalari
		Tozalash ishlari va zaryadlash stoliga texnik xizmat ko'rsatishda maxsus vositalar va qurilmalardan foydalanish qoidalari
		Kon lampalarini tarqatishda xavfsizlik talabi
		Shaxta lampalari va qayta zaryadlanuvchi batareyalarni zaryadlash qoidalari
		Batareyani zaryadlash tartibi
		Elektrolitni tayyorlash qoidalari
		Lampalarni qabul qilish, demontaj qilish, yig'ish va chiqarish tartibi va qoidalari
		Kislotalar, ishqorlar va boshqa materiallar, lampalar va batareyalarni saqlash qoidalari
		Elektrotexnika asoslari
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari
		Konchilik korxonasi avariylarni oldini olish va oqibatlarini bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlar rejasi
		Portlovchi materiallar bilan ishlashda va ishlarni bajarishda mehnatni muhofaza qilish, sanoat, ekologik va yong'in xavfsizligi talablari

	A1.02.2 - Shaxsiy himoya vositalarini qabul qilish, tekshirish, ularni ishchilarga berish va hisobini yuritish ishlarini amalga oshirish	Mehnat harakatlari
		1. Shaxsiy himoya vositalarini tarqatish va yig'ish
		2. Shaxsiy himoya vositalarining muhri, ish muddati va yaroqliligini ko'zdan kechirish
		3. Shaxsiy himoya vositalarini hisobini yuritish
		4. Yaroqsiz vositalarni saralash va ta'mirga yoki utilizatsiyaga yuborish
		5. Shaxsiy himoya vositalarini ombordan qabul qilish va ishchilarga berish
		6. Qaytarilgan vositalarni tekshirib, hisobdan chiqarish yoki qayta tayyorlash
		7. Ish joyini toza va tartibli saqlash, uskunalarini sanitar talablarga muvofiq tozalash
		8. Gaz analizatorlarini qabul qilish, tekshirish va ishchilarga berish
		9. Respiratorlarni qabul qilish, yuvish, lampalarni berish, ishchilarning lampalar bilan kongra tushishi va ko'tarilishini hisobga olish
		Ko'nikmalar:
		Shaxsiy himoya vositalarini turlari va ularning qo'llanish sohasini aniqlash
		Shaxsiy himoya vositalarini tuzilishi, ishlash prinsipini aniqlay olish
		Elektr uskunalaridan to'g'ri ishlata olish
		Hisobot va inventarizatsiya bilan bog'liq ishlarni hisobga olish jurnali yoki kompyuter dasturida yurita olish
		Mehnat muhofazasi va sanitariya qoidalariga rioya qilish
		Ish joyida yong'in o'chirish uskunasiidan foydalana olish
		Jabrlanganlarga ish joyida birinchi yordam ko'rsata olish
		Favqulodda vaziyatlarda qo'llaniladigan vositalaridan foydalana olish
		Bilimlar:
		Shaxsiy himoya vositalari turlari va tuzilishi, qo'llash sohasi hamda ishlash prinsipi
		Shaxsiy himoya vositalariga xizmat ko'rsatish qoidalari
		Konda shaxsiy himoya vositalaridan foydalanishdagi asosiy xavfsizlik talablari
		Avariya yoki gaz chiqishi holatida shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish tartibi
		Yoritish vositalari bilan bog'liq avariylarni oldini olish yo'llari
		Shaxsiy himoya vositalarining yaroqliligini tekshirish usullari
		Yaroqsiz shaxsiy himoya vositalarini aniqlash va ularni almashtirish tartibi

		Shaxsiy himoya vositalarini berish, qabul qilish va hisobga olish tartibi ularning utilizatsiyasi
		Shaxsiy himoya vositalariga bo'yicha amal qiladigan me'yoriy hujjatlar va korxonada ichki qoidalari
		Shaxsiy himoya vositalariga bilan bog'liq jurnallarni yuritish qoidalari
		Favqulodda holatlarda harakat qilish tartibi
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1.Rahbariyat tomonidan berilgan naryad-ijozat asosida ishlarni to'g'ri va xavfsiz tashkil etadi
		2.Xavfsizlik qoidalariga amal qilgan holda elektrolitlardan foydalanadi
		3.Shaxsiy himoya vositalarini, gaz analizatorlarini qabul qiladi, tekshiradi va ro'yxatga olgan holda ishchilarga tarqatadi
		4.Konga tushayotgan va kondan chiqayotgan xodimlar hisobini yuritadi
Texnik va/yoki texnologik talab	<p>Shaxta va sanoat yoritish lampalari, portativ chiroqlar hamda individual yoritish vositalarining tuzilishi va ishlash prinsipini bilishi zarur;</p> <p>Akkumulyatorlar, zaryadlash qurilmalari, elektr ta'minoti va himoya moslamalari bilan ishlash ko'nikmasiga ega bo'lishi shart;</p> <p>Lampalarni tekshirish, sozlash, zaryadlash va mayda ta'mirlash ishlarini bajarishni bilishi lozim;</p> <p>Elektr o'lchov asboblari (kuchlanish, tok, qarshilik o'lchagichlar) bilan ishlay olishi kerak;</p> <p>Lampaxona jihozlari va saqlash uskunalarning texnik holatini nazorat qila olishi zarur;</p> <p>Texnik hujjatlar, yo'riqnomalar va xavfsizlik belgilarini o'qiy olishi shart;</p> <p>Lampalarni qabul qilish, berish, hisobga olish va qayta topshirish tartibini bilishi lozim;</p> <p>Lampalarni ekspluatatsiyaga tayyorlash va ishga yaroqliligini ta'minlashi kerak;</p> <p>Akkumulyatorlarni belgilangan rejimda zaryadlash va saqlash qoidalariga rioya qilishi zarur;</p> <p>Nosoz lampalarni o'z vaqtida aniqlash, ajratish va ta'mirlashga topshirish jarayonini amalga oshirishi shart;</p> <p>Mehnat muhofazasi, elektr, yong'in va sanoat xavfsizligi talablariga qat'iy amal qilishi lozim;</p> <p>Lampaxona ish faoliyati bo'yicha hisob va hisobotlarni yurita olishi kerak;</p> <p>Lampalarni saqlash uchun maxsus stellaj va shkaflar;</p> <p>Akkumulyator zaryadlovchi uskunalari;</p> <p>Elektr o'lchash asboblari (voltmetr, ampermetr).</p> <p>Lampalarni tozalash va ta'mirlash uchun mayda asboblari;</p>	

	Shaxsiy himoya vositalari uchun alohida saqlash joylari; Shaxsiy himoya vositalar; Dielektrik qo'lqoplar; Izolyatsiyalangan asboblari; Maxsus kiyim va poyabzal; Quloqchin va ko'zoynak.
--	---

Kasbning nomi:	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi	
Mashg'ulot nomining kodi:	81111	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	2	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	<p>Maxsus ruxsatlar: Kamida 18 yoshga to'lgan shaxslar. Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi; Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi; Mahkamlovchi materiallarni yuklash, tashish, tushirish va belgilangan joyga yetkazish; Shaxta transport vositalari (vagonetkalar, konveyerlar, mexanizmlar) bilan ishlash ko'nikmasiga ega bo'lishi; Yuklarni xavfsiz joylashtirish va mahkamlash; Shaxtada mehnat muhofazasi, sanoat va kon xavfsizligi talablariga rioya qilish; Texnologik ko'rsatmalar va yo'riqnomalar asosida ishlay olish; Mustaqil ishlash uchun ruxsatga ega bo'lishi; Rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; O'z harakatlari va ish natijalari uchun javobgarlik; Nazorat ostida standart va oddiy vazifalarni bajarish; Belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; O'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; Jamoalar bilan samarali va hamjihatlikda ishlash; O'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.</p>	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	umumiy o'rta ta'lim; tayanch o'rta ta'lim.	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	ish joyida qisqa muddatli o'qitish (instruktaj) yoki qisqa muddatli kurslar yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:		
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	3-razryadli Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi
	3	Stvolchi (yerosti)

		3	O'tuvchi (proxodchik)
		3	Mustahkamlovchi
Mehnat funksiyalarining tavsifi			
Kodi va nomi	Mehnat vazifasi		
B1.2 - Mahkamlovchi materiallarni qabul qilish, tayyorlash va ish joyiga yetkazish	B1.01.2- Mahkamlovchi materiallarni qabul qilish, tayyorlash hamda saqlanish holatini nazorat qilish	O'qitish natijalari	
		Mehnat harakatlari:	
		1. Ish o'rnini, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalarini ishga tayyorlash	
		2. Smenani qabul qilish va topshirishda smena ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish (ma'lumot berish)	
		3. Buyurtma bo'yicha mustahkamlash, qurilish, moylash materiallari, ehtiyot qismlar, quvurlar, relslar va boshqa zarur uskuna, jihozlarni yetkazish uchun qabul qilish	
		4. Mahkamlovchi va boshqa materiallarni qabul qilishda hujjatlarni rasmiylashtirish	
		5. Yog'ochlarni rejalash va kesish	
		6. G'ovalarni arralab bruslar, plastinalar va doskalar olish	
		7. Yog'och materiallarning yaroqsizlarini ajratish	
		8. Ishlarni bajarish zarur bo'lgan darajada duradgorlik va chilangarlik ishlari	
		9. Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish	
		10. Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish	
		Ko'nikmalar:	
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil eta olish	
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan to'g'ri va samarali foydalana olish	
		Buyurtmalar bo'yicha zarur materiallarni yetkazish uchun qabul qila olish	
		Yaroqsiz materiallarni aniqlash va ajrata olish	
		Yog'och materiallarni texnik talablarga muvofiq ravishda arralay olish	
		Yog'och materiallarning turlarini farqlash va ularni maqsadga muvofiq tanlay olish	
		Duradgorlik va chilangarlik ishlarini bajara olish	
		Favqulodda holatlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsata olish	
		Bilimlar:	
		Ish o'rnini tashkil qilish qoidalari	
		Ish qurollari va jihozlarni ishga tayyorlash	
		Jihozlariga qo'yiladigan talablar	
		Qo'llaniladigan mustahkamlovchi va boshqa tegishli materiallar turlari va o'lchamlari	

		Qo'llaniladigan materiallarga qo'yiladigan talablar
		Yog'och materiallari turlari, navlari va o'lchamlari
		Yog'ochlarni arralash qoidalari
		Duradgorlik ishlarini bajarish usullari
		Xavfsizlik qoidalari, ishlab chiqarish sanitariyasi va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalari
B1.02.2 - Qabul qilingan va tayyorlangan mahkamlovchi materiallarni ish joyiga yetkazish hamda mehnat xavfsizligi qoidalariga rioya etish		Mehnat harakatlari:
		1. Mustahkamlovchi, qurilish, moylash materiallari, ehtiyot qismlar, quvurlar, relslar, turli jihozlar, boshqa tegishli materiallarni vagonlar, vagonetkalariga va boshqa transport vositalarga yuklash
		2. Materiallar, ehtiyot qismlar va boshqa tegishli materiallarni shaxtaga, shtolnyalarga yoki boshqa shaxta qismlariga yetkazish
		3. Materiallarni bloklar, chig'irlar, domkratlar, turli takelaj mexanizmlari va boshqa moslamalar yordamida kletga, badyalarga, skiplarga yuklash va materiallarni shaxtaga tushirish
		4. Zarur hollarda yukni tushirish joyiga kuzatib borish
		5. Materiallar, jihozlarni belgilangan joylarga tushirish va ularni taxlash
		6. Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		7. Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Ko'nikmalar:
		Harakatlanuvchi yuklar bilan ishlaganda yoki boshqa holatlarda signallar bera olish
		Materiallar, ehtiyot qismlar va boshqa tegishli materiallarni transport vositalariga belgilangan qoidalarga ko'ra yuklay olish
		Chig'irlar, domkratlar, turli takelaj mexanizmlari va boshqa moslamalardan foydalana olish
		Yuk ko'tarish mexanizmlari va moslamalaridan to'g'ri foydalana olish
		Materiallarni shaxtaga tushirish jarayonida xavfsizlik talablariga rioya qilish
		Favqulodda holatda birinchi tibbiy yordam ko'rsata olish
		Bilimlar:
		Ish qurollari va ish jihozlariga qo'yiladigan talablar
		Ish jarayonida qo'llaniladigan takelaj moslamalari, ko'tarma-transport qurilmalarining tuzilishi, qo'llanilishi hamda ularni o'rnatish va foydalanish tartibi
		Asbob-uskunalar va boshqa yuklarni transport vositalariga ortish va mahkamlash usullari
		Yuklash moslamalari mustahkamligini tekshirish usullari

		Ko'tarma-transport qurilmalari va moslamalarining maksimal yuk ko'tarish chegaralari
		Mustahkamlovchi va boshqa materiallar yuklash, tashish va tushirish qoidalari
		Mustahkamlovchi va boshqa materiallarni shaxtaga tushirish qoidalari
		Transport vositalari va kletlarning gabarit o'lchamlari
		Yog'ochlarni tushirish moslamalarining tuzilishi
		Xavfsizlik qoidalari, ishlab chiqarish sanitariyasi va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Birlamchi elektrotexnika asoslari
		Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Xavfsizlik talablariga amal qilgan holda ishlarni tashkil etadi
		2. Yong'in haqida xabar beradi va yong'inni oldini oladi
3. Smena boshlig'i tomonidan berilgan naryad-ruxsatnomasi asosida topshiriqlarni xavfsiz va samarali bajarilishini ta'minlaydi		
4. Buyurtma asosida mustahkamlaydi, boshqa materiallarni qabul qiladi va yetkazadi		
5. Mustahkamlash materiallarni tayyorlaydi		
Texnik va/yoki texnologik talab	<p>Shaxtada qo'llaniladigan mahkamlovchi materiallarning turlari va xususiyatlarini bilishi zarur;</p> <p>Mahkamlovchi materiallarni tashish uchun mo'ljallangan shaxta transport vositalarining tuzilishi va ishlash prinsipini bilishi shart;</p> <p>Yuklash va tushirishda qo'llaniladigan mexanizmlar hamda moslamalar bilan ishlash lozim;</p> <p>Yuklarni mahkamlash va joylashtirish uchun foydalaniladigan yordamchi asbob-uskunalarini bilishi kerak;</p> <p>Texnik yo'riqnomalar va xavfsizlik belgilarini o'qiy olishi zarur;</p> <p>Mahkamlovchi materiallarni belgilangan texnologik ketma-ketlik va marshrutlar bo'yicha yetkazib berishi shart;</p> <p>Yuklarni tashish jarayonida ularning butligini va xavfsizligini ta'minlashi lozim;</p> <p>Shaxta ish rejimi va ishlab chiqarish jadvaliga muvofiq materiallarni o'z vaqtida yetkazishi kerak;</p> <p>Shaxtada mehnat muhofazasi, kon va yong'in xavfsizligi talablariga qat'iy rioya qilishi zarur;</p> <p>Texnologik ko'rsatmalar va rahbar topshiriqlari asosida ishlashi shart;</p> <p>Materiallarni qabul qilish va topshirish bo'yicha hisob va qaydlarni yurita olishi lozim;</p> <p>Asbob-uskunalar va transport;</p>	

	<p>Shaxta transporti: elektrovoz, dizel-lokomotiv, vagonetkalar, konveyer yoki maxsus yuk mashinalari.</p> <p>Yuk ko'tarish va tushirish vositalari: domkrat, lebyodka, stroplar, temir arqonlar.</p> <p>Yoritish vositalari: shaxsiy kon lampasi, qo'shimcha chiroqlar;</p> <p>Yog'och materiallar: brevno, brus, reyka;</p> <p>Metall profillar, ankerlar, setka;</p> <p>Temir-beton elementlar;</p> <p>Sement va beton aralashmalari;</p> <p>Shaxsiy himoya vositalari: kaska, maxsus kiyim, quloqchin, qo'lqop, mustahkam poyabzal, respirator;</p> <p>Shaxsiy kon lampasi.</p>
--	---

Kasbning nomi:	Mustahkamlovchi
Mashg'ulot nomining kodi:	81111
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Kamida 18 yoshga to'lgan shaxslar;</p> <p>Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi;</p> <p>Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi;</p> <p>Yerosti lahimlari va qazilmalarni mustahkamlash texnologiyasi hamda ish ketma-ketligini bilishi zarur;</p> <p>Mustahkamlashda qo'llaniladigan materiallar ning turlari va xususiyatlarini bilishi shart;</p> <p>Mustahkamlovchi konstruksiyalarni o'rnatish, sozlash va mahkamlash usullarini bajara olishi lozim;</p> <p>Maxsus asbob-uskunalar va mexanizmlar bilan ishlash ko'nikmasiga ega bo'lishi kerak;</p> <p>Mustahkamlash ishlarida o'lchov va nazorat asboblaridan foydalana olishi zarur;</p> <p>Kon, sanoat va mehnat muhofazasi qoidalariga qat'iy rioya qilishi shart;</p> <p>Texnologik hujjatlar va ishchi yo'riqnomalar asosida ishlay olishi lozim;</p> <p>Rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish;</p> <p>- o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish;</p> <p>Yuqori darajadagi mas'uliyat va intizom;</p> <p>Jismoniy bardoshlilik va mehnatsevarlik;</p> <p>Diqqat-e'tibor va ehtiyotkorlik;</p> <p>Jamoda ishlash va topshiriqlarga rioya qilish qobiliyati;</p> <p>Favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qila olish;</p> <p>Xavfsizlikka ongli munosabat va kasbiy bilimlarni doimiy rivojlantirishga intilish.</p>
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim; o'rta maxsus ta'lim; umumiy o'rta ta'lim.
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	3-5-razryadli Mustahkamlovchi

Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi
	2	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi
	3	Stvolchi (yerosti)
	3	O'tuvchi (proxodchik)
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifasi	
D1.3 - Kon lahimlarini mustahkamlash da qo'shimcha va yordamchi ishlarni bajarish	O'qitish natijalari	
	Mehnat harakatlari:	
	1. Ishni boshlash uchun naryad-ruhsatnoma olish va naryad jurnalida belgilash	
	2. Smenani qabul qilishda belgilangan hududdagi mustahkamlagichlar holati, ularning belilangan meyorlardan og'ishlari va shu bo'yicha ko'rilgan choralar, smena davomida bajarilgan ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish	
	3. Mustahkamlagichlar va qoliplarning barcha elementlarini tanlash va tayyorlash	
	4. Shtangalarni tayyorlash	
	5. Beton qorishmasini tayyorlash	
	6. Materiallarni ish joyiga yetkazib berish	
	7. Armaturani bog'lash	
	8. Boltlar va ilgaklarni o'rnatish va sementlash	
	9. Qoliplarni tutib turuvchi oddiy yog'och materiallarni tayyorlash	
	10. Lahimni tozalash	
	Ko'nikmalar:	
	Ish jarayonida zarur bo'lgan materiallar va asboblarni ro'yxatini aniqlay olish	
	Materiallar va asboblarning texnik holatini tekshirish va ishga yaroqliligini baholash	
	Materiallarni belgilangan talablarga muvofiq tayyorlash	
	Asbob-uskunalarni xavfsiz va qulay tashishga tayyorlash	
	Materiallar va asboblarni belgilangan joyga o'z vaqtida va xavfsiz yetkazib berish	
	Yuklash va tushirish ishlarini xavfsizlik qoidalariga rioya qilgan holda bajarish	
	Yetkazib berilgan material va asboblarni qabul qilish, joylashtirish va hisobga olish	
Mehnat muhofazasi va kon xavfsizligi talablariga amal qilish		
Ish jarayonida zarur bo'lgan materiallar va asboblarni ro'yxatini aniqlay olish		
D1.01.3-	Materiallar va asboblarni tayyorlash va yetkazib berish	

		Bilimlar:
		Zararli va xavfli ishlab chiqarish omillari ta'sirida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalari
		Himoya vositalaridan foydalanishga qo'yiladigan talablar
		Ish kiyimlari, dozimetrik va individual monitoring uskunalaridan foydalanish qoidalari
		Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va favqulodda vaziyatlarning harakatlanish tartibi
		Mustahkamlash uchun ishlatiladigan materiallarning turlari, xususiyatlari, vazifasi, xizmat qilish muddati
		Kon lahimlarini mahkamlash va ta'mirlash ishlarini olib borish shartlari
		Mehnat intizomi va ishlab chiqarish qoidalari
		Ish davomida foydalaniladigan uskunaning tuzilishi, vazifasi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunalarining foydalanish yo'riqnomalari va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, atrof-muhit, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
	D1.02.3- Qoliplarni o'rnatish, ta'mirlash va demontaj qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Oddiy konstruksiyali qoliplar, yog'ochlar, traplar, to'siqlar va mustahkamlash ramalarni demontaj qilish
		2. Qoliplarni beton va eritmalardan tozalash
		3. Havoz (lesa) va to'siqlarni o'rnatish va demontaj qilish
		4. To'g'ri chizikli konturli qalqonlarni va barcha turdagi qoliplar (opalubkalar)ni tayyorlash va ta'mirlash
		5. Oraliq ramalar, tokchalar, podnoslar, yotoqlarni o'rnatish
		6. Rastrellar va tirantlarni yotqizish va olib tashlash
		7. Yer osti inshootlarining shiftlari, devorlari va ustunlarining qoliplarini demontaj qilish
		Ko'nikmalar:
		Ish jarayonida zarur bo'lgan materiallar va asboblarni ro'yxatini aniqlay olish
		Materiallar va asboblarning texnik holatini tekshirish va ishga yaroqliligini baholash
Materiallarni belgilangan talablarga muvofiq tayyorlash		
Asbob-uskunalarini xavfsiz va qulay tashishga tayyorlash		
Materiallar va asboblarni belgilangan joyga o'z vaqtida va xavfsiz yetkazib berish		

		Yuklash va tushirish ishlarini xavfsizlik qoidalariga rioya qilgan holda bajarish
		Yetkazib berilgan material va asboblarni qabul qilish, joylashtirish va hisobga olish
		Mehnat muhofazasi va kon xavfsizligi talablariga amal qilish
		Ish jarayonida zarur bo'lgan materiallar va asboblarni ro'yxatini aniqlay olish
		Materiallar va asboblarning texnik holatini tekshirish va ishga yaroqliligini baholash
		Bilimlar:
		Havoza va qoliplarni o'rnatish usullari
		Zarur hajmida duradgorlik ishlarni bajarish tartibi
		Havoza (lesa) va qoliplarning alohida elementlarini almashtirish qoidalari va almashtirishning samarali usullari
		Ish jarayonida qo'llaniladigan uskunalarning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash prinsipi
		Amaldagi uskunalaridan foydalanish bo'yicha yo'riqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish va sinovdan o'tkazish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
		D1.03.3 — Kon lahimlarining alohida mustahkamlash ramalari va barcha turdagi mustahkamlagichlar elementlarini nazorat qilish
	1. Alohida ramalarni va barcha turdagi mustahkamlagichlar elementlarini almashtirish	
	2. Qoplamalar va shiftlarni mahkamlash	
	3. Bog'lamlarni almashtirish	
	4. Mustahkamlagichning orqasidagi bo'shliqlarni to'ldirish	
	5. Peremichka joyini tayyorlash	
	6. Barcha turdagi peremichkalarni qurish va ularni ta'mirlash	
	7. Shamollatish eshiklari, derazalar, o'lchash stansiyalari, yog'och qalqonlar, quvurlar, to'siqlar o'rnatish va ta'mirlash	
8. Eshiklarni o'rnatish		
9. Yog'och polkalarni tayyorlash		
10. Moslashuvchan taxtalarni yotqizish		
11. Stellajlarni o'rnatish		
12. Gezenki, narvon tokchalari va gezenki zinapoyalariga panjara o'rnatish		

		Ko'nikmalar:
		Mustahkamlash ramalari va mustahkamlagichlar elementlarining turlarini aniqlay olish
		Mustahkamlash elementlarining joylashuvi va o'rnatilish holatini vizual tekshirish
		Deformatsiya, siljish, yorilish va bo'shashish belgilarini aniqlay olish
		Mustahkamlovchi elementlarning loyiha va texnologik talablarga muvofiqligini baholash
		O'lchov va nazorat asboblardan foydalangan holda mustahkamlash holatini tekshirish
		Aniqlangan nosozlik va kamchiliklarni o'z vaqtida qayd etish va rahbariyatga xabar berish
		Xavfli holatlarda belgilangan xavfsizlik choralarini ko'rish
		Kon, sanoat va mehnat muhofazasi qoidalariga qat'iy rioya qilish
		Bilimlar:
		Yog'och, metall, temir-beton poydevor va maxsus mustahkamlagichlarning asosiy turlari
		Mustahkamlagich ramkalarini almashtirish qoidalari va usullari
		Amaldagi vositalarning ishlash prinsipi
		Mustahkamlagich elementlariga qo'yiladigan texnik talablar
		Shamollatish va boshqa lintellar, zinapoyalar va yurish bo'limlari, polklar, zinapoyalar, lyuklar, to'siqlar tuzilishi va maqsadi
		Kon ishlarining yo'nalishini tekshirish uchun marksheyderlik uskunalaridan foydalanishning maqsadi va tartibi
	Ishda ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari	
	Amaldagi uskunalarining foydalanish yo'riqnomalari va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari	
	Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Mustahkamlash ishlarida qo'llaniladigan material va asboblarning to'g'ri tanlanishi hamda xavfsiz qo'llanilishi uchun javobgar hisoblanadi
		2. Yordamchi ishlarni belgilangan texnologik tartib va yo'riqnomalarga muvofiq bajaradi
		3. Aniqlangan nosozliklar, xavfli holatlar va og'ishlar haqida o'z vaqtida xabar beradi
		4. Ish joyida tartib va tozalikni saqlash uchun javobgar hisoblanadi

D2.3 — Gorizontala va qiya kon lahimlari va kovjoylarni mustahkamlash	D2.01.3 — Kon lahimlari yuzalarini tayyorlash	Mehnat harakatlari:
		1. Kon lahimlarini zarbli bolg'a bilan, portlatish usuli bilan yoki qo'lda kengaytirish
		2. Shpurlarni burg'ulash
		3. Mustahkamlagich yuzasida, lahimlar yon devorlari va shiftlarga torkret va sochma betonlarni sochish
		4. Kovjoylarda to'plangan kon massalarini tozalash
		5. Kon lahimlarini tozalash
		Ko'nikmalar:
		Kon lahimlari yuzalarini ishga ketna-ketlikda tayyorlash va amalda qo'llay olish
		Yuzalarni tozalash, bo'sh jinslar va chiqindilarni olib tashlash
		Tekislash va mustahkamlashdan oldingi tayyorlov ishlarini bajarish
		Yuzalarda yoriqlar, bo'shashgan qatlamlar va xavfli joylarni aniqlay olish
		Ish joyini xavfsiz holatga keltirish va himoya choralarini ko'rish
		Tayyorlangan yuzalarning loyiha va texnologik talablarga muvofiqligini baholay olish
		Bilimlar:
		Kon lahimlarning ko'ndalang kesim yuzasini aniqlash usullari
		Burg'ulash — portlatish qoidalari
		Kon massalarini tozalash usullari va qoidalari
		Torkret va sochma beton aralashmasini qo'llash uchun ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Shpurlarni burg'ilash uchun foydalaniladigan uskunalarning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyii
	Amaldagi uskunalarning foydalanish yo'riqnomalari va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va texnik xizmat ko'rsatish qoidalari	
	Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, atrof-muhit, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari	
	D2.02.3 — Mustahkamlagich lar va qolip elementlarini demontaj qilish va ta'mirlash	Mehnat harakatlari:
		1. Mustahkamlagich elementlarini tayyorlash
		2. Oraliq ramalarni o'rnatish
		3. Har xil turdagi alohida ramalar va mustahkamlagich elementlarini almashtirish
		4. Ramalar ustidagi yog'och g'o'lalarni yotqizish
5. Osma havozalar bilan ishlash		
6. Shiftlar, gumbazlar, arkalar qoliplari hamda lekallar va krujallarni demontaj qilish		
7. Ustunlar, balkalar, to'siq devorlar, devorlar va poydevorlarning qoliplarini o'rnatish		

		Ko'nikmalar:
		Alohida ramalar va mustahkamlagichlarni o'rnatish va almashtirish
		Yog'och g'o'lalarni ramalar ustiga qo'yish
		Osiladigan havozalar (lesalar)ni qurish
		Har xil turdagi va maqsadli qoliplarni o'rnatish va demontaj qilish
		Favqulodda vaziyatlarda shaxsiy himoya vositalaridan, yong'inga qarshi uskunalardan va ishchi asboblardan foydalanish
		Bilimlar:
		Mustahkamlagichlarni qurish usullari va ta'mirlash turlari
		Yog'och mustahkamlagich elementlarining turli xil qulfli birikmalarining qo'llanilishi va turlari
		Kon lahimlarini mustahkamlash pasportlari
		Kon lahimlarida ta'mirlash ishlarini olib borishning texnik shartlari
		Kon bosimi va uning namoyon bo'lish tabiati haqidagi asosiy tushunchalar
		Har xil turdagi kon lahimlarining xususiyatlari
		Ishda ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunaning foydalanish yo'riqnomalari va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish talablari, ishlab chiqarish sanitariyasi, ekologik va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yong'in, radiatsiya, portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
		D2.03.3 — Uskunalarni ishchi holatida saqlash
	1. Uskunani ishchi holatda saqlash uchun reglament bo'yicha ishlar olib borish	
	2. Amaldagi mashinalar va mexanizmlarning ishlashidagi nosozliklarni aniqlash	
	3. Vakolat va malakaga muvofiq mashina va mexanizmlarning nosozliklarini bartaraf etish	
	4. Mashina va mexanizmlarni ta'mirlash kasbiy malakasiga to'g'ri kelmaganida yoki ta'mirlash imkonsiz bo'lganda ta'mirlash brigadasini chaqirish	
	Ko'nikmalar:	
	Amaldagi mashinalar va mexanizmlarning ishlashidagi nosozliklarni aniqlash	
	Vakolat va malaka doirasidagi mashina va mexanizmlarning nosozliklarini bartaraf etish	
	Bo'shliqlarni yopish	

		Shamollatish eshiklari, derazalarni, damperlarni oʻrnatish va taʼmirlash
		Bilimlar:
		Kon lahimlarini, mashinalarni, mexanizmlarni taʼmirlash va mustahkamlashda qoʻllaniladigan asboblarni, moslamalarning tuzilishi va turlari
		Kon lahimlarini mustahkamlash va mustahkamlagichlarni taʼmirlashda qoʻllaniladigan mashinalar, mexanizmlar, moslamalar, asboblardan foydalanish qoidalari va ularga xizmat koʻrsatish
		Ishda ishlatiladigan uskunaning qoʻllanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunaning foydalanish boʻyicha yoʻriqnoma, texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan oʻtkazish va xizmat koʻrsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yongʻin xavfsizligi qoidalari
	D2.04.3 — Ishlab boʻlingan boʻshliqlarni toʻldirish	Mehnat harakatlari:
		1. Qazish ishari yakunlanib toʻldirishga tayyorlanayotgan kon lahimlardan mustahkamlagichlarni yechib olish
		2. Toʻldiruvchi peremichkalarni montaj va demontaj qilish
		3. Toʻldiruvchi quvurni montaj va demontaj qilish
		4. Qattiq toʻldiruvchlarni qabul qilish va qoʻllash uchun tayyorlash
		Koʻnikmalar:
		Qazish ishari yakunlanib toʻldirishga tayyorlanayotgan kon lahimlardan mustahkamlagichlarni yechib olish
		Toʻldiruvchi peremichkalarni montaj va demontaj qilish
		Toʻldiruvchi quvurni montaj va demontaj qilish
		Bilimlar:
		Amalga oshirilayotgan jarayon texnologiyasi
		Toʻldirish aralashmasini tashuvchi uskunaning parametrlari va ishlashi
		Zakladka qilishda qoʻllaniladigan peremichkalarning parametrlari va xususiyatlari
		Ishda ishlatiladigan uskunaning qoʻllanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
	Amaldagi uskunaning foydalanish boʻyicha yoʻriqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan oʻtkazish va xizmat koʻrsatish qoidalari	

		Mehnatni muhofaza qilish talablari, ishlab chiqarish sanitariyasi, ekologik, yong'in xavfsizligi qoidalari va qoidalari
		Mehnat xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, atrof-muhit, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Xavfsizlik talablariga amal qilgan holda ishlarni tashkil etadi
		2. Yong'in haqida xabar berish va yong'inlarni oldini oladi
		3. Ish qurollari va uskunalarining soz holatda ishlashini ta'minlaydi
		4. Kon lahimlarini kengaytirish ishlarini xavfsiz tashkil etadi
5. Mustahkamlagich elementlarini liyohaga muvofiq tayyorlaydi		
6. Mustahkamlagichlar va ramalarni demontaj qilish va tamirlash ishlarini xavfsiz tashkil etadi		
D3.3 — Shaxta stvollar, vertikal va qiyya tutash kon lahimlari va ruda maydonchalari-ni mustahkamlash	D3.01.3 — Shaxta stvollarini mustahkamlash	Mehnat harakatlari:
		1. Stvollarni ko'zdan kechirish
		2. Vertikal kon lahimlarida xavfsizlik polklari va qoliplarini montaj va demontaj qilish
		3. Shaxta stvollarini armirovka qilish
		4. Armirovkalar holatini nazorat qilish, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash
		5. Alohida veneslarni almashtirish va yog'och armirovkalarni ta'mirlash
		6. Ko'pburchakli va yelpig'ichsimon mustahkamlagichlarni o'rnatish, ta'mirlash va almashtirish
		7. Stvollardagi o'tkazgichlarga xizmat ko'rsatish, ta'mirlash, ishlov berish
		Ko'nikmalar:
		Vertikal kon lahimlarining xavfsizlik polkalarini va qoliplarni o'rnata olish
		Armaturalarni o'rnata olish
		Nuqsonlarni aniqlash uchun stvollar armirovkalari holatini nazorat qilish
		Nuqsonli ko'pburchakli, yelpig'ichsimon mustahkamlagichlarni va veneslarni almashtira olish
Barcha turdagi mustahkamlagichlarni ta'mirlash		
Vertikal tog'-kon ishlarida xavfsizlik polkalarini va qoliplarni montaj qila olish		

		Bilimlar:
		Armaturani oʻrnatish qoidalari va tartibi
Stvollarni mustahkamlash uchun texnik talablar		
Stvollarni oʻtish usullari		
Stvollarni mustahkamlash turlari		
Stvollarni stvol oldi lahimlari bilan bogʻlash qoidalari		
Shaxta stvollarini yogʻoch konstruksiyalar bilan mustahkamlash usullari va qoidalari		
Stvollarni mustahkamlashda ishlatiladigan mashina va mexanizmlarning tuzilish va ulardan foydalanish qoidalari		
Amaldagi uskunaning foydalanish yoʻriqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan oʻtkazish va xizmat koʻrsatish qoidalari		
Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, atrof-muhit, yongʻin, radiatsiya va portlash ishlaridagi xavfsizlik meʼyorlari va qoidalari		
D3.02.3 — Tonnellarni mustahkamlash	Mehnat harakatlari:	
	1. Poyezd harakatini toʻxtatmasdan tunnellarni taʼmirlash	
	2. Lahimlarni temir-beton, metall va boshqa shtangalar yordamida betonlash orqali mustahkamlash	
	3. Tunnel va gumbazlarning temir-betonlarini oʻrnatish	
	Koʻnikmalar:	
	Tunnel va gumbazlarga temir-beton qoliplarini oʻrnata olish	
	Tunnel devorlarini temir-beton, metall va boshqa turdagi shtangalar bilan mustahkamlash uchun mashinalar va mexanizmlardan foydalanish	
	Qoliplarini tayyorlay olish va taʼmirlash	
	Favqulodda vaziyatlarda shaxsiy himoya vositalaridan, yongʻinga qarshi uskunalaridan va ishchi asboblardan foydalanish	
	Bilimlar:	
	Tunnellarni poyezdlar qatnovini toʻxtatmasdan taʼmirlash qoidalari	
	Temir-beton va metall ankerli mustahkamlagichni oʻrnatish usullari	
	Tunnellarni mustahkamlash uchun qoʻllaniladigan mashina va mexanizmlarning turlari	
	Ishda ishlatiladigan uskunaning qoʻllanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari	
	Amaldagi uskunaning foydalanish yoʻriqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan oʻtkazish va xizmat koʻrsatish qoidalari	

		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Beton va mustahkamlovchi ankerlar bilan maxsus profildan yasalgan arkasimon metall mustahkamlagichlarni o'rnatish
		2. Nobarqaror kon jinslari, kon bosimi namoyon bo'ladigan hududlarda mustahkamlagich holatini nazorat qilish
		3. Nosoz mustahkamlagichlar bo'lgan hududlarni aniqlash
		4. Mustahkamlagichlarning nuqsonli elementlarini almashtirish
		Ko'nikmalar:
		Mustahkamlagichning yaroqsiz bo'lgan qismlarini aniqlay olish
		Mustahkamlagichlarning nuqsonli elementlarini almashtira olish
		Nobarqaror kon jinslari, kon bosimi namoyon bo'ladigan hududlarda ankerli mustahkamlagichlarni o'rnata olish
		Maxsus profildan metall mustahkamlagichlarni o'rnata olish
		Mustahkamlagichlarni betonlash ishlarni olib borish
		Bilimlar:
		Temir-beton va metall ankerli mustahkamlagichlarni o'rnatish usullari
		Barcha turdagi qoliplarning konstruksiyasi va ularni o'rnatish tartibi
		Nobarqaror, bo'sh tog' jinslar bo'lgan kon lahimlarini o'tish va mustahkamlash
		To'plangan kon massalarini tozalash
		Kon bosimi va uning namoyon bo'lish tabiati haqidagi asosiy tushunchalar
		Murakkab yog'och mustahkamlagichlarni va murakkab yog'och birikmalarni rejalash va yasash
		Ishda ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunaning foydalanish yo'riqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish talablari, ishlab chiqarish sanitariyasi, ekologik, yong'in xavfsizligi qoidalari
	D3.03.3 — Beqaror kon jinslari va murakkab kon-geologik sharoitlarida o'tilgan kon lahimlarini mustahkamlash	

	Mas'uliyat va mustaqillik:	<p>1. Xavfsizlik talablariga amal qilgan holda ishlarni tashkil etish</p> <p>2. Yong'in haqida xabar berish va yong'inlarni oldini olish</p> <p>3. Loyiha bo'yicha kon lahimlariga mustahkamlagichlarni to'g'ri o'rnatish</p> <p>4. Lahimlarni betonlash ishlarini loyiha bo'yicha va xavfsiz olib borish</p> <p>5. Nosoz mustahkamlagichlar bo'lgan hududlarni aniqlash</p>
Texnik va/yoki texnologik talab		<p>Kon lahimlari va qazilmalarni mustahkamlashda qo'llaniladigan konstruksiyalarning tuzilishi va ishlash prinsipini bilishi zarur;</p> <p>Mustahkamlash ishlarida foydalaniladigan asbob-uskunalar va mexanizmlar bilan ishlash ko'nikmasiga ega bo'lishi shart;</p> <p>O'lchov va nazorat asboblardan foydalana olishi lozim;</p> <p>Mustahkamlovchi elementlarning texnik holatini tekshirish va mayda nosozliklarni aniqlay olishi kerak;</p> <p>Texnik hujjatlar, loyiha chizmalari va texnologik yo'riqnomalarni o'qiy olishi zarur;</p> <p>Kon lahimlarini mustahkamlash ishlarini belgilangan texnologik ketma-ketlik va loyiha talablariga muvofiq bajarishi lozim;</p> <p>Tog' jinslari sharoitiga mos mustahkamlash usullarini to'g'ri tanlashi va qo'llashi kerak;</p> <p>Mustahkamlovchi konstruksiyalarni belgilangan joylashuv va o'lchamlarda o'rnatishi zarur;</p> <p>Mustahkamlash jarayonida sifat ko'rsatkichlarini nazorat qilishi va me'yorlardan og'ishlarni bartaraf etishi shart;</p> <p>Mehnat muhofazasi, kon, sanoat va yong'in xavfsizligi talablariga qat'iy rioya qilishi lozim;</p> <p>Ish jarayoni bo'yicha hisob va qaydlarni belgilangan tartibda yurita olishi kerak;</p> <p>Perforator, burg'u, zarbli bolg'a, loma, domkrat, qo'l asboblari;</p> <p>Yuk ko'tarish va tashish vositalari, yoritish vositalari;</p> <p>Mustahkamlovchi materiallar;</p> <p>Yog'och elementlari: brevno, brus, reyka;</p> <p>Metall va temir-beton konstruksiyalar;</p> <p>Anker boltlari, setka, shpur vositalari;</p> <p>Beton, sement aralashmalari;</p> <p>Shaxsiy himoya vositalari: kaska, maxsus kiyim va qo'lqop, maxsus poyabzal, quloqchin va himoya ko'zoynagi, respirator, shaxsiy kon lampasi.</p>

Kasbning nomi:	O'tuvchi (proxodchik)
Mashg'ulot nomining kodi:	81111
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Yer osti ishlarida kamida bir yillik ish staji talab etiladi
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	<p>Maxsus ruxsatlar:</p> <p>Kamida 18 yoshga to'lgan shaxslar;</p> <p>Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi;</p> <p>Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi;</p> <p>Tog' jinrlarining turlari, ularning mexanik xossalari va mustahkamlash usullarini tushunish;</p> <p>Burg'ilash, portlatish va qazish ishlari asoslarini tushunish;</p> <p>Lahimlarni mustahkamlashda qo'llaniladigan konstruksiyalar va materiallar bilan ishlay olish;</p> <p>O'lchov va nazorat asboblardan foydalanish;</p> <p>Yerosti mehnat muhofazasi, kon va sanoat xavfsizligi qoidalariga qat'iy rioya qilish;</p> <p>Texnologik hujjatlar va ishchi yo'riqnomalar asosida ishlay olish;</p> <p>Yuqori darajadagi mas'uliyat va intizom;</p> <p>Jismoniy bardoshlilik va mehnatsevarlik;</p> <p>Diqqat-e'tibor, hushyorlik va ehtiyotkorlik;</p> <p>Jamoada ishlash va topshiriqlarga aniq amal qilish qobiliyati;</p> <p>Favqulodda vaziyatlarda to'g'ri va tezkor harakat qila olish;</p> <p>Xavfsizlikka ongli munosabat va kasbiy bilimlarni doimiy rivojlantirishga intilish;</p> <p>Rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish;</p> <p>O'z harakatlari, ish natijalari va boshqalarning harakatlari uchun javobgarlik;</p> <p>Muammolarni hal qilishda zaruratdan kelib chiqib mustaqil qaror qabul qilish;</p> <p>Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish;</p> <p>O'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish;</p> <p>Jamoa bilan inoq ishlash;</p> <p>O'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.</p>
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim; o'rta maxsus ta'lim;

	umumiy o'rta ta'lim.	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	4-6-razryadli O'tuvchi (proxodchik) 3-6-razryadli Tog' nishabliklari o'tuvchisi (proxodchik)	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi
	2	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi
	3	Portlatuvchi
	3	Mustahkamlovchi
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifasi	
E1.3 - Gorizantal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish ishlarini olib borish	E1.01.3 - Gorizantal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish ishlarini olib borish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Smenani qabul qilish va topshirishda ishlab chiqarish topshiriqlari, ish joyining holati, xizmat ko'rsatilayotgan uskunaning ishlashidagi nosozliklar va ularni bartaraf etish choralari to'g'risidagi ma'lumotlar olish
		2. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya vositalari va yong'inga qarshi vositalarning to'liqligini tekshirish
		3. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlash
		4. Doimiy va vaqtinchalik rels yo'llarni o'rnatish, montaj qilish, demontaj qilish, ta'mirlash va olib tashlashda yordamchi ishlarni bajarish
		5. Burg'ilash-portlatish ishlarida tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish
		6. Suv va slanes to'siqlariga texnik xizmat ko'rsatish
		7. Kovjoy chegaralarida kon lahimlarini slanes bilan qoplash
		8. Lahim o'tish mashinalari va jihozlarini montaj va demontaj qilish
		9. Kon lahimlaridan suvlarni tortib olish
		10. Kon lahimlarini kon massalaridan, begona jismlardan transportlar yoki konveyerlarga yuklash orqali tozalash
		11. Opalubkalarni o'rnatish va yechib olish, armaturalarni o'rnatish
12. Lahim o'tish joylariga uskunalar va materiallarni yetkazish		
13. Bo'sh va yuklangan vagonetkalarini va platformalarni yetkazib berishda elektrovoz mashinistiga yordam berish		

	14. Lahim o'tish joylarida mustahkamlagichlarni yechish va ta'mirlash
	15. Xizmat ko'rsatiladigan mexanizatsiyalash uskunalari, mashinalar, yetkazib berish va tashish uskunalari, qo'l asboblari, chilangarlik asboblari, nazorat-o'lchov vositalarining mavjudligi, sozligi va ishga yaroqliligini tekshirish
	16. O'z vakolati doirasida belgilangan uskunalariga muntazam texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarini amalga oshirish
	17. O'tuvchi ish joyidagi hisobot hujjatlari va uskunalar jurnallarini yuritish
	Ko'nikmalar:
	Naryad topshiriq va yo'l varaqasida keltirilgan ishlarining ish joyidagi haqiqiy sharoitlarga muvofiqligini baholash
	Ish joyidagi kon yoritgichlari, aloqa vositalari, ishlab chiqarish signallari, jamoaviy va shaxsiy himoya vositalari, to'siqlar, yong'inga qarshi uskunalar va gazdan himoyalani vositalarining nosozliklarini aniqlay olish va ularni bartaraf etish
	Ish joylarining xavfsizligi, tozaligi, yorug'ligi, yong'in xavfsizligi talablariga muvofiqligini vizual baholay olish
	Kon atmosferasi tarkibini tahlil qilish uchun gaz analizatorlaridan foydalanish
	Kon lahimlarini slanes bilan qoplashda maxsus asboblardan foydalanish
	Lahim o'tish jihozlarini montaj qilish va texnik xizmat ko'rsatishda maxsus asboblardan foydalanish
	Suv va havo shlanglarini quvur liniyalariga ulanish ishonchliligini baholash
	Xizmat ko'rsatilayotgan asbob-uskunalar va mexanizatsiyalash uskunalari nosozliklarini vizual aniqlay olish
	Mustahkamlagichlar va qoliplarni ishlab chiqarish uchun yog'ochning yaroqliligini vizual aniqlash
	Shpurlarni tiqinlash uchun qorishmalarni tayyorlay olish
	Qoliplarni, beton va purkaluvchi-beton aralashmalarini tayyorlashda chilangarlik va duradgorlik asboblari, maxsus mexanizmlar va qurilmalardan foydalanish
	Kon lahimlaridan suvlarni tortib olish uchun ko'chma va statsionar nasoslardan foydalanish
	Mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligi talablariga rioya qilgan holda materiallarni, mustahkamlash elementlarini, qoliplarni va jihozlarni yuklash, tushirish va taxlash uchun mexanizatsiya vositalaridan foydalanish

	Shaxsiy himoya vositalaridan, o't o'chirish vositalaridan, o'z-o'zini qutqaruvchi va favqulodda vaziyatlar vositalaridan foydalanish
	Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
	Bilimlar:
	Konchilik ishlarini olib borishda naryad-ijozat tizimi hamda shaxtaga tushish-chiqishni nazorat qiluvchi jeton (elektron) tizimi talablari
	Aloqa uskunalari, sanoat signalizatsiyasi, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari, yong'inga qarshi va gazdan himoyalani vositalarining qo'llanilishi hamda ulardan foydalanish va ishga yaroqliligini tekshirish qoidalari
	Shaxta (rudnik) havosi tarkibini kuzatish va gaz konsentratsiyasini o'lchash usullari
	Havoning tarkibidagi gazlarning ruxsat etilgan konsentratsiyasi
	Lahim o'tish uskunalari, mexanizmlari, asboblari va qurilmalarning qo'llanilishi, konstruksiyasi, ishlash tamoyillari va ulardan foydalanish hamda ularga texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
	Kon lahimlaridan kovjoygacha bo'lgan yo'llarning nomlanishi va joylashishi
	Yer osti kon lahimlarida harakatlanishda xavfsizlik talablari
	Tog' jinslari xossalari va ularning mustahkamligi bo'yicha turlari
	To'siqlar va ogohlantiruvchi belgilarning tuzilishi, ularni o'rnatish usullari va o'rnatish joylari
	Kon lahimlarining kesim yuzalari
	Kon lahimlarini o'tish va mustahkamlash pasportlari
	Doimiy va vaqtinchalik mustahkamlagichlar turlari va ularni o'rnatish usullari
	Marksheyderlik yo'nalishi bo'yicha kovjoy yo'nalishini aniqlash sxemasi
	Mustahkamlagich yog'ochlari navlari, xossalari, qo'llanilishi, yaroqlilik muddati va sifatiga qo'yiladigan talablar
	Yog'och mustahkamlagichlarni qulf usulida birlashtirish usullari va ularning qo'llanilishi
	Bog'lovchi moddalar, inert to'ldiruvchilar, maxsus qo'shimchalar turlari va xossalari
	Kon massalari bosimining namoyon bo'lish belgilari va tabiati
	Zakollarni aniqlash va olish usullari
	Foydalaniladigan mexanizmlar va jihozlardagi nosozliklar va kompetensiyasiga muvofiq nosozliklarni bartaraf etish usullari

		O'ziyurar mexanizatsiyalashgan agregatlarni rejali, ogohlantiruv, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlari jadvali	
		Yog'larning turlari va xossalari, jihozlar mexanizmlari va o'ziyurar mexanizatsiyalashgan agregatlar uchun moylash xaritalari	
		Mustahkamlash materiallarini stroplash sxemalari	
		Vagonetkalarini bir biriga ulash usullari va vositalari hamda ularni elektrovozga yoki tortish kanatlariga ulash qoidalari	
		Materiallar va jihozlarni yuklash, tushirish, bog'lash (mahkamlash), yetkazib berish qoidalari va usullari	
		Ishlarni bajarish uchun zarur bo'lgan hajmda chilangarlik ishlari asoslari	
		Porlatish ishlarini olib borishda beriladigan signallar	
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari	
		Konchilik sanoatida favqulodda vaziyatlar, avariyalarni bartaraf etish chora tadbirlari	
		Kon ishlarini bajarishda va portlovchi materiallar bilan ishlashda mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablari	
		E1.02.3- Maxsus kon lahimlarini o'tish, vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash	Mehnat harakatlari:
			1. Tog' jinslarini ruda tushirgichga yoki vagonetkaga sidirg'alab tushirish
	2. Tog' jinslarini transport vositalariga ortish		
	3. Yaxlit, yirik, yuklash va tashishga noqulay bo'lgan tosh bo'laklarini maydalash va ularni kerakli o'lchamga keltirish		
	4. Lahim o'tish ishlarini olib borish		
	5. Vertikal (ko'tarma) kon lahimlarini o'tishda rasstrellar va polkalarni o'rnatish		
	6. Kon lahimlarini o'tishda mustahkamlagichlarni ta'mirlash		
	7. Kon lahimlarini to'kilgan tog' jinslaridan tozalash		
	8. Vertikal kon lahimlarini o'tish uchun harakatlanuvchi uskunalarni jihozlash		
	9. Saqlovchi va ilgarilama mustahkamlagichlarni o'rnatish		
10. Kesim yuzasi 20m ² gacha bo'lgan gorizontol va qiya kon lahimlariga, kesim yuzasi 10m ² gacha bo'lgan vertikal kon lahimlariga mustahkamlagichlarni o'rnatish			
11. Mustahkamlagichlarning opalubkalarini o'rnatish va demontaj qilish			
12. Mustahkamlash armaturalarini o'rnatish va bog'lash			
13. Suv o'tish ariqlari va piyodalar yuradigan yo'laklar to'shamalarini o'rnatish va loyihalash			

		Ko'nikmalar:
		Texnologik jarayonning, uskunalar va mexanizmlarning belgilangan qiymatlardan og'ishini aniqlash
		Shpur va skvajinalarni burg'ilash uchun qo'l perforatorlari va o'ziyurar burg'ilash qurilmalaridan (dizellilardan tashqari) foydalanish
		Tog' jinslarini yuklash va tashish uchun yuklash, yuklash-ortish mashinalarini boshqara olish
		Plivunlar, karstlar va sochma qumlar bo'ylab o'tish ishlarini olib borish
		Tog' jinslarini polimer materiallar bilan mustahkamlay olish
		Mashinalari va komplekslari yordamida kon lahimlarida o'tish ishlarini olib borish
		Kesim yuzasi 20m2 bo'lgan gorizontal va qiya, kesim yuzasi 10m2 bo'lgan vertikal kon lahimlarida barcha turdagi mustahkamlagichlarni o'rnatish
		Kon lahimlarini ankerlar bilan mahkamlay olish
		Shaxta (rudnik) havosini tahlil qilish uchun gazoanalizatorlardan foydalanish
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Shaxsiy himoya vositalaridan, o't o'chirish vositalardan, favqulodda vaziyatlarda avariya vositalaridan foydalanish
		Bilimlar:
		Burg'ilash-portlatish ishlari pasporti
		Qazish ishlari olib borilayotgan lahimlarning o'tish va mahkamlash pasporti
		Aloqa uskunalari, sanoat signalizatsiyasi, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari, yong'inga qarshi va gazdan himoya vositalaridan qo'llanishi hamda ulardan foydalanish va ishga yaroqliligini tekshirish qoidalari
		Lahim o'tish uskunalari, mexanizmlari, asboblari va qurilmalarining qo'llanilishi, konstruksiyasi, ishlash tamoyillari va ulardan foydalanish hamda ularga texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
		Yuk tashish temir yo'llarining (reislarning) tuzilishi, strelkali yo'l o'tkazgichlarini o'rnatish tartibi
		Tog' jinslari xossalari va ularning mustahkamligi bo'yicha turlari
		Shaxta (rudnik) havosi tarkibini kuzatish va gaz konsentratsiyasini o'lchash usullari
		Opalubka yig'ish va qismlarga ajratishning xavfsiz usullari va uslublari
		Naryad-ijozat va shaxtaga tushish-ko'tarilishni elektron nazorat qilish tizimi talablari
		Polimer materiallar xossalari

		Foydalaniladigan mexanizmlar, jihozlar, mashinalardagi nosozliklar va malakasiga muvofiq nosozliklarni bartaraf etish usullari
		Foydalaniladigan mexanizmlar, jihozlar va mashinalar tuzilishi va ularning foydalanish yo'riqnomasi
		Zakollarni aniqlash va olish usullari
		Porlatish ishlarini olib borishda beriladigan signallar
		Harakatlanish marshruti, harakatlanish tezligi rejimi va yo'l belgilari
		Kovjoylar va unga tutash lahimlarni shamollatish vaqti va sxemasi
		Kon massalari bosimining namoyon bo'lish belgilari va tabiati
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari
		Konchilik sanoatida favqulodda vaziyatlar, avariyalarni bartaraf etish chora tadbirlari
		O'tish ishlashda mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablari
Mas'uliyat va mustaqillik:		1. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya bartaraf etish vositalari va yong'inga qarshi vositalarning to'liqligini tekshiradi
		2. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlaydi
		3. Burg'ilash-portlatish ishlarida tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajaradi
		4. Ish qurollari va uskunalarning soz holatda ishlashini ta'minlaydi
		5. Xavfsizlik qoidalariga amal qilgan holda lahim o'tish ishlarini olib boradi
E2.3 - Gorizantal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish ishlarini olib borish	E2.01.3 - Gorizantal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish uchun tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Smenani qabul qilish va topshirishda maxsus kon lahimlarini o'tish holati va kesim yuzasi 20m2 dan katta bo'lgan kon lahimlariga mustahkamlagichlarni o'rnatish bo'yicha ishlab chiqarish topshiriqlari, ish joyining holati, xizmat ko'rsatilayotgan uskunaning ishlashidagi nosozliklar va ularni bartaraf etish choralari to'g'risida ma'lumotlar olish (ma'lumot berish)
		2. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya vositalari va yong'inga qarshi vositalarning to'liqligini tekshirish
		3. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlash

		4. Maxsus kon lahimlarini o'tish
		5. Kesim yuzasi turlicha bo'lgan egri yo'nalishli yondosh kon lahimlarida mustahkamlagichlarni o'rnatish
		6. Stvol oldi maydonlarining kameralari va lahimlarida mustahkamlagichlar o'rnatish
		7. Tamponaj ishlarini olib borish
		8. Xavfsizlik ramalari va tortma tokchalarini o'rnatish va demontaj qilish
		9. Polkalar, lyulkalar va tortma ramalarni siljitish va mahkamlash
		10. Doimiy mustahkamlagichlarning asosiy venetslarini mustahkamlash, yotqizish va yoyish
		Ko'nikmalar:
		Ish joylarini tozaligi, yoritilganligi va yong'in xavfsizligi bo'yicha belgilangan talablarga mosligini vizual tekshirish
		Texnologik jarayonning, uskunalar va mexanizmlarning belgilangan qiymatlardan og'ishini aniqlay olish
		Shaxta (rudnik) havosini tahlil qilish uchun gaz analizatorlardan foydalanish
		Shpur va skvajinalarni burg'ilash uchun perforatorlar va burg'ilash uskunalaridan foydalanish
		Kon lahimlarini o'tishda o'tish kombaynlari va mexanizatsiyalashgan komplekslardan foydalanish
		Maxsus kon lahimlarini o'tishda yoysimon va ko'p qirrali mustahkamlagichlarni o'rnatish
		Kesim yuzasi 20m2 bo'lgan egri yo'nalishni lahimlarda tyubingni va blokli yig'ma mustahkamlagichlarni yig'a olish
		Bir vaqtning o'zida tamponaj ishlarini olib borish bilan og'ir profilli metall mustahkamlagichlarni yig'a olish
		Mustahkamlagichlarni o'rnatish uchun armaturalarni to'qiy olish va opalubkalarni montaj qilish
		Doimiy mustahkamlagichlarga quyish uchun beton qorishmalarini tayyorlay olish
		Tarkibida foydali qazilmalar bo'lgan tog' jinlarini mustahkamlash va gidroizolyatsiya qilish uchun polimer materiallardan foydalanish
		Marksheyderlik otveslar va urovenlar yordamida doimiy mustahkamlagichlar venetslar joylashuvini tekshirish
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Shaxsiy himoya vositalaridan, o't o'chirish vositalardan, favqulodda vaziyatlarda avariya vositalaridan foydalanish

		Bilimlar:
		Burg'ilash-portlatish ishlari pasporti
		Qazish ishlari olib borilayotgan lahimlarning o'tish va mahkamlash pasporti
		Aloqa uskunalari, sanoat signalizatsiyasi, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari, yong'inga qarshi va gazdan himoya vositalarini qo'llanishi hamda ulardan foydalanish va ishga yaroqliligini tekshirish qoidalari
		Lahim o'tish uskunalari, mexanizmlari, nazorat o'lchov asboblari va avtomatikalarning qo'llanilishi, konstruksiyasi, ishlash tamoyillari va ulardan foydalanish hamda ularga texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
		Kon lahimlaridan kovjoygaja bo'lgan yo'llarning nomlanishi va joylashishi
		Tog' jinslari xossalari va ularning mustahkamligi bo'yicha turlari
		Kon massalari bosimining namoyon bo'lish belgilari va tabiati
		Kon lahimlarining o'lchamlari va kesim yuzalari
		Kesim yuzasi turlicha bo'lgan egri yo'nalishni vertikal, gorizontal va qiya kon lahimlarini o'tish qoidalari
		Gorizontal kon lahimlarini stvollar bilan kesishish usullari
		Portlatish ishlarini olib borish qoidalari
		Doimiy va vaqtinchalik mustahkamlagichlar turlari, ularni o'rnatish usullari
		Vertikal stvollarni o'tishda polimer ekranlarni o'rnatish usullari
		Beton qorishmasi tarkibiga qo'yiladigan talablar
		Polimer materiallar xossalari va ulardan foydalanish usullari
		Rudatushirgich va duchkalarda turib qolgan kon massalarini betaraf etish usullari va qoidalari
		Kon lahimlari devorlari va shiflaridagi zakollarni olish usullari va qoidalari
		Uskunalarga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarini bajarish uchun yetarli bo'lgan darajada elektrotexnika asoslari
		Shaxta (rudnik) havosi tarkibini kuzatish va gaz konsentratsiyasini o'lchash usullari. Havoning tarkibidagi gazlarning ruxsat etilgan konsentratsiyasi
		Kon ishlarini olib borishda beriladigan signallar va signal berish tartibi
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish tartibi
		Konchilik sanoatida favqulodda vaziyatlar va avariyalarni bartaraf etish chora tadbirlari
		O'tish ishlarida mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablari

E2.02.3 - Vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash ishlari	Mehnat harakatlari:
	1. Smenani qabul qilish va topshirishda vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash bo'yicha ishlab chiqarish topshiriqlari, ish joyining holati, xizmat ko'rsatilayotgan uskunalarning ishlashidagi nosozliklar va ularni bartaraf etish choralari to'g'risida ma'lumotlar olish
	2. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya vositalari va yong'inga qarshi vositalarning to'liqligini tekshirish
	3. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlash
	4. Vertikal stvollarni o'tish va chuqurlashtirish
	5. Vertikal stvollarni rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash
	6. Doimiy mustahkamlagichlarning asosiy venetslarini mustahkamlash, yotqizish va yoyish
	7. Shpur va skvajinalarni burg'ilash
	8. Vertikal stvollarda betonlagan holda quvurlarni o'rnatish va birikish qismlarini yamash
	9. Vertikal stvollarni mustahkamlagichlar armaturalarini o'rnatish, opalubkalarni o'rnatish va demontaj qilish
	10. Beton mustahkamlagichlarni quyish
	11. Kombaynlarni, lahim o'tish kompleksi mexanizmlarini va mashinalarni, foydalanish yo'riqnomasiga muvofiq kichik hajmdagi mexanizatsiyalash uskunalarini ta'mirlash hamda ularga reglament bo'yicha texnik xizmat ko'rsatish
	12. O'tuvchi ish joyidagi hisobot hujjatlari va uskunalar jurnallarini yuritish
	Ko'nikmalar:
	Ish joylarini tozaligi, yoritilganligi va yong'in xavfsizligi bo'yicha belgilangan talablarga mosligini vizual tekshirish
	Mexanizatsiyalashgan qalqonga ega o'tish komplekslarini, stvollarni o'tish mashinalarini, kombaynlarni, vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qila olsih va qayta jihozlash agregatlarini boshqarish
Shpur va skvajinalarni burg'ilash uchun 35 kg.dan og'ir qo'l perforatorlari, dizel dvigatelli o'ziyurar burg'ilash qurilmalaridan foydalanish	
Vertikal stvollarni mustahkamlagich armaturalarini o'rnatish uchun marksheyderlik o'lchov asboblardan foydalanish	
Vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qila olish va qayta jihozlash ishlarini olib borishda texnologik jarayondan chetga chiqishlarni aniqlash	
Mexanizmlar va jihozlar ishlashida belgilangan qiymatlardan chetga chiqishlarni aniqlay olish	

	Shaxsiy himoya vositalaridan, o't o'chirish vositalardan, gazdan himoya qilish uskunalaridan, favqulodda vaziyatlarda avariyaning bartaraf etish vositalaridan foydalanish
	Shaxta havosini tahlil qilish uchun gaz analizatorlardan foydalanish
	O'tuvchilar foydalanadigan uskunalarini joriy ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish uchun maxsus moslamalar va asboblardan foydalanish
	Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
	Bilimlar:
	O'tilayotgan lahimlarning mustahkamlash pasportini
	Burg'ilash-portlatish ishlari pasporti
	Aloqa uskunalarini, sanoat signalizatsiyasi, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari, yong'inga qarshi va gazdan himoya vositalarini qo'llanishi hamda ulardan foydalanish va ishga yaroqliligini tekshirish qoidalari
	Vertikal stvollarni o'tishda qo'llaniladigan o'tish mashinalari, kombaynlar, agregatlar, kon lahimlarini o'tishda qo'llaniladigan o'tish agregatlari, komplekslari hamda burg'ilash ishlarini olib bor uchun qo'llaniladigan uskunalarining qo'llanilishi, tuzilishi, konstruksiyasi, ishlash prinsipi, ulardan foydalanish qoidalari va ularga xizmat ko'rsatish qoidalari
	Burg'ilash va mustahkamlash ishlarini olib borishda qo'llaniladigan qurilmalarning qo'llanilishi, tuzilishi, ulardan foydalanish qoidalari
	Tog' jinslari xossalari va ularning mustahkamligi bo'yicha turlari
	Portlatish ishlarini olib borish qoidalari
	Doimiy va vaqtinchalik mustahkamlagichlar turlari, ularni o'rnatish usullari
	Kon lahimlaridan kovjoygaja bo'lgan yo'llarning nomlanishi va joylashishi
	Tosh massalari bosimining namoyon bo'lish belgilari va tabiati
	Kon lahimlarining o'lchamlari va kesim yuzalari
	Vertikal stvollarni o'tishda polimer ekranlarni o'rnatish usullari
	Beton qarishmasi tarkibiga qo'yiladigan talablar
	Polimer materiallar xossalari va ulardan foydalanish usullari
	Ruda tushirgich va duchkalarda turib qolgan kon massalarini bartaraf etish usullari va qoidalari
	Kon lahimlari devorlari va shiftlaridagi zakollarni olish usullari va qoidalari

		Uskunalariga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarini bajarish uchun yetarli bo'lgan darajada elektr-chilangarlik asoslari
		Qo'llaniladigan o'z o'zini qutqargichlarning ishlash prinsipi
		Shaxta (rudnik) havosi tarkibini kuzatish va gaz konsentratsiyasini o'lchash usullari. Havoning tarkibidagi gazlarning ruxsat etilgan konsentratsiyasi
		Kon ishlarini olib borishda beriladigan signallar va signal berish tartibi
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Konchilik sanoatida favqulodda vaziyatlar, avariyalarni bartaraf etish chora tadbirlari
		O'tish ishlarida mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya vositalari va yong'inga qarshi vositalarning to'liqligini tekshirish
		2. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlash
		3. Shpur va skvajinalarni burg'ilash ishlarini xavfsiz tashkil etish
		4. Burg'ilash-portlatish ishlarida tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish
		5. Ish qurollari va uskunalarining soz holatda ishlashini ta'minlash
		6. Loyihaga muvofiq o'tish ishlarini olib borish
		7. Mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablariga muvofiq o'tish ishlarini olib borish
Texnik va/yoki texnologik talab	Yerosti lahimlarini o'tkazishda qo'llaniladigan mexanizmlar, asbob-uskunalar va texnik vositalarning tuzilishi hamda ishlash prinsipini bilishi zarur; Burg'ilash uskunalar, qazish mashinalari va yordamchi mexanizmlar bilan ishlash ko'nikmasiga ega bo'lishi shart; Lahimlarni mustahkamlash uchun qo'llaniladigan yog'och, metall va temir-beton konstruksiyalarni bilishi lozim; O'lchov va nazorat asboblardan foydalana olishi kerak; Ventilyatsiya, suv chiqarish va yoritish tizimlarining ishlash asoslarini bilishi zarur; Texnik hujjatlar, texnologik sxemalar va ishchi yo'riqnomalarni o'qiy olishi shart; Lahim o'tkazish ishlarini belgilangan texnologik ketma-ketlik va loyiha talablariga muvofiq bajarishi lozim; Tog' jinslari sharoitiga qarab qazish va mustahkamlash usullarini to'g'ri tanlashi kerak;	

	<p>Lahim geometriyasi va kesimining belgilangan o'lchamlarini ta'minlashi zarur;</p> <p>Mehnat muhofazasi, kon va sanoat xavfsizligi talablariga qat'iy rioya qilishi shart;</p> <p>Ventilyatsiya va xavfsiz ish muhitini ta'minlashga amal qilishi lozim.;</p> <p>Ish jarayonida texnologik ko'rsatkichlarni nazorat qilish va belgilangan hujjatlarni yurita olishi kerak;</p> <p>Pnevmatik va elektr asboblari: perforator, burg'u, zarbli bolgá;</p> <p>Yoritish vositalari: shaxsiy kon lampasi;</p> <p>Yuk tushirish uskunalari: vagonetka, konveyer, yuk ko'targich;</p> <p>Burg'ilash va portlatish vositalari;</p> <p>Mustahkamlovchi vositalar: yog'och, metall, anker boltlari, setka, beton;</p> <p>Shaxsiy himoya vositalari: kaska va maxsus kiyim, mustahkam kon poyabzali, quloqchin, himoya ko'zoynagi, respirator yoki protivogaz, qo'lqop va himoya kamari.</p>
--	--

Kasbning nomi:	Stvolchi (yerosti)
Mashg'ulot nomining kodi:	81111
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruxsatlar: Kamida 18 yoshga to'lgan shaxslar; Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi; Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi; Stvol ichida harakatlanuvchi ko'tarish-tushirish qurilmalari, liftlar, kletlar va skiplar bilan ishlash; Yuk va odamlarni stvol orqali xavfsiz tashish texnologiyasini tushunishi; Signalizatsiya, aloqa va xavfsizlik tizimlaridan to'g'ri foydalana olish; Stvol jihozlarining texnik holatini kuzatish va nosozliklarni aniqlash; O'z harakatlari, ish natijalari va boshqalarning harakatlari uchun javobgarlik; Muammolarni hal qilishda zaruratdan kelib chiqib mustaqil qaror qabul qilish; Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; O'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; Jamoalar bilan inoq ishlash; O'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.</p>
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim; o'rta maxsus ta'lim; umumiy o'rta ta'lim.
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	1-3 razryadli Stvolchi (yerosti) 1-3 razryadli Yuzada ishlovchi stvolchi 1-4 razryadli Ko'tarilish qiyaligi stvolchisi

Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi
	2	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi
	3	Portlatuvchi
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifasi	
F1.3- Stvol orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	F1.01.3- Yordamchi stvollar orqali yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ish o'rnini, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalarini ishga tayyorlash
		2. Smenani qabul qilish va topshirishda smena ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish hamda ma'lumot berish
		3. Rejaga muvofiq yordamchi stvollar orqali yuklarni, skrablarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		4. Vagonetkalar va platformalarni yordamchi stvollar kletlariga o'rnatish, mahkamlash va ularni kletdan tushirish
		5. Shaxta yordamchi stvolining mexanizmlari va uskunalari soz holatda ishlashini nazorat qilish
		6. Kletlar, skraplar va badyalarni yuklashda kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlarni boshqarish
		7. Yuklangan vagonetkalarni qabul qilish va bo'shagan vagonetkalarni qayta yuborish
		8. Stvollarini o'tishda shamollatish eshiklarini, saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalarni ochish va yopish hamda ularning ishlashini nazorat qilish
		9. Shaxtaga tushirilgan va shaxtadan chiqarilgan materiallar hisobini yuritish
		11. Uzun materiallar va og'ir jihozlarni ko'tarish va tushirishda ishtirok etish
		12. Ko'tarish va tushirishda belgilangan tartibi va qoidalarga amal qilinishini nazorat qilish
		13. Yuk ko'tarish uskunalarini, tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalarining sozligini nazorat qilish
		14. Skiplarni to'g'ri o'rnatilish nazorat qilish
		15. Saqlash qurilmalari (saqlagichlar)ni boshqarish
16. To'kilgan tog' jinslari va skraplarni tozalash		

		17. Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		18. Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etish
		Ko'nikmalar:
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil etish
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan to'g'ri foydalanish
		Vagonetkalarini kletlarga yuklay olish va tushirish
		Kulachokli mexanizmlar, itargichla, tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlardan foydalanish
		Vagonetkalarini qabul qilish va jo'natish
		Materiallar hisobini yurita olish
		Shamollatish eshiklarini, saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi qurilmalari bilan ishlay olish
		Tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalaridan foydalanish
		Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlardagi kichik nosozliklarni ta'mirlay olish
		Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish
		Bilimlar:
		Kletlar, skriplar, badyalar, zatvorlar, maydonchalar, dozatorlar, saqlovchi panjaralar tuzilishi
		Foydali qazilmalarni yopiq usulda qazib olish asoslari
		Surgichlar va balandlik kompensatorlari, stoplar, kulachokli mexanizmlar, parashyutlarning ishlash prinsipi
		Stvol orqali odamlar va yuklarni tushirish va ko'tarish qoidalari
		Vagonetkalar turlari
		Uzun materiallar va og'ir jihozlarni yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Portlovchi moddalar va portlatish vositalarini yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Chig'irlar, surgichlar va ag'dargichlardan foydalanish qoidalari
		Yuqoriga ko'tarilgan yuklar hisobini yuritish qoidalari
		Stvolning ish grafigi
		Foydali qazilmalarni bo'sh tog' jinslaridan farqlash qoidalari
		Dozator qurilmasining tiqilib qolish va boshqa nosozliklarini aniqlash va ularni bartaraf etish usullari
		Odamlar, yuklarni tushirish va ko'tarishda ruxsat etilgan yuklanishni
		Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablari
		Stvol orqali tushirish va ko'tarishning maksimal tezligi

		Ilg'or ish usullari
		Xavfsizlik qoidalari, ishlab chiqarish sanitariyasi va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalari
	F1.02.3 - O'rtacha kattalikdagi stvollar orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	Mehnat harakatlari:
		1. Ish o'rnini, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalarini ishga tayyorlash
		2. Smenani qabul qilish va topshirishda smena ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish
		3. Kunlik rejaga ko'ra yuklarni kletlarga o'rnatish hamda odamlarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		4. Odamlar tushishi va ko'tarilishi uchun kletlarda xizmat ko'rsatish
		5. Shaxta stvoli mexanizmlari va uskunalarning soz holatda ishlashini nazorat qilish
		6. Kletlar, skriplar va badyalarni yuklashda kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlarni boshqarish
		7. Yuklangan vagonetkalarini va yuklarni qabul qilish va bo'shagan vagonetkalarini va yuklarni qayta yuborish
		8. Stvollarini o'tishda shamollatish eshiklarini, saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalarni ochish va yopish hamda ularning ishlashini nazorat qilish
		9. Shaxtaga tushirilgan va shaxtadan chiqarilgan materiallar hisobini yuritish
		10. Ko'tarish va tushirishda belgilangan tartib va qoidalarga amal qilinishini nazorat qilish
		11. Chiqish jetonlarini qabul qilish
		12. Yuk ko'tarish uskunalari, tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalarning sozligini nazorat qilish
		13. Skiplarni to'g'ri o'rnatilganligini nazorat qilish
		14. Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlarni kichik ta'mirlash ishlarini olib borish
		15. Saqlash qurilmalari (saqlagichlar)ni boshqarish
16. To'kilgan tog' jinslari va skraplarni tozalash		
17. Suvlarni tortib olish va nasoslarga xizmat ko'rsatish		
18. Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etish		

		Ko'nikmalar:
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil etish
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalarini qo'llay olish
		Favqulodda holat va boshqa hollarda signallar bera olish
		Vagonetkalarni kletlarga yuklash va tushirish jarayonlarini texnika xavfsizligi talablariga muvofiq amalga oshirish
		Kulachokli mexanizmlar, itargichlar, tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlardan foydalanish
		Vagonetkalarni qabul qilish va jo'natish
		Materiallar hisobini yuritish
		Shamollatish eshiklarini (lyad), saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalari bilan ishlay olish
		Tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalaridan foydalanish
		Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlardagi kichik nosozliklarni ta'mirlash
		Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish
		Bilimlar:
		Kletlar, skriplar, badyalar, zatvorlar, maydonchalar, dozatorlar, saqlovchi panjaralar tuzilishi
		Foydali qazilmalarni yer osti usulda qazib olish asoslari
		Surgichlar va balandlik kompensatorlari, stroplar, kulachokli mexanizmlar, parashyutlarning ishlash prinsipi
		Stvol orqali odamlar va yuklarni tushirish va ko'tarish qoidalari
		Uzun materiallar va og'ir jihozlarni yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Portlovchi moddalar va portlatish vositalarini yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Chig'irlar, surgichlar va ag'dargichlardan foydalanish qoidalari
		Yuqoriga ko'tarilgan yuklar hisobini yuritish qoidalari
		Stvolning ish grafigi
		Foydali qazilmalarni bo'sh tog' jinslaridan farqlash qoidalari
		Dozator qurilmasining tiqilib qolish va boshqa nosozliklarini aniqlash va ularni bartaraf etish usullari
		Vagonetkalarning harakatlanmay qolish sabablari
		Stvol orqali tushirish va ko'tarishning maksimal tezligi
		Ilg'or ish usullari
		Xavfsizlik qoidalari, ishlab chiqarish sanitariyasi va yong'in xavfsizligi qoidalari

	F1.03.3 - Katta stvollar orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	Mehnat harakatlari:
		1. Ish o'rnini, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalarini ishga tayyorlash
		2. Smenani qabul qilish va topshirishda smena ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish (ma'lumot berish)
		3. Kunlik rejaga muvofiq odamlar va yuklarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		4. Yuklarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		5. Odamlar va yuklarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		6. Skrablarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		7. Yuklamadan qat'iy nazar, odamlarning tushishi va ko'tarilishi uchun kletlarga xizmat ko'rsatishda
		8. Qurilayotgan shaxtalar, konlar stvollari orqali yuklarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		9. Vagonetkalar va platformalarni kletlarga o'rnatish, mahkamlash va ularni kletdan tushirish
		10. Shaxta stvoli mexanizmlari va uskunalarning soz holatda ishlashini nazorat qilish
		11. Kletlar, skriplar va badyalarni yuklashda kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlarni boshqarish
		12. Yuklangan vagonetkalarini qabul qilish va bo'shagan vagonetkalarini qayta yuborish
		13. Stvollarni o'tishda shamollatish eshiklarini (lyad), saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalarni ochish va yopish hamda ularning ishlashini nazorat qilish
		14. Shaxtaga tushirilgan va shaxtadan chiqarilgan materiallar hisobini yuritish
		15. Uzun materiallar va og'ir jihozlarni ko'tarish va tushirishda ishtirok etish
		16. Ko'tarish va tushirishda belgilangan tartib va qoidalarga amal qilinishini nazorat qilish
		17. Chiqish jetonlarini qabul qilish
		18. Yuk ko'tarish uskunalari, tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalarning sozligini nazorat qilish
19. Skiplarni to'g'ri o'rnatilishini nazorat qilish		

		20. Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlarni kichik ta'mirlash ishlarini olib borish
		21. Saqlash qurilmalari (saqlagichlar)ni boshqarish
		22. To'kilgan tog' jinslari va skraplarni tozalash
		23. Suvlarni tortib olish va nasoslarga xizmat ko'rsatish
		24. Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		25. Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		26. Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etish
		Ko'nikmalar:
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil etish
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		Vagonetkalarini kletlarga yuklash va tushirish
		Kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlardan foydalanish
		Materiallar hisobini yurita olish va rasmiylashtirish
		Shamollatish eshiklarini (lyad), saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalar bilan ishlay olish
		Tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalaridan foydalanish
		Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlardagi kichik nosozliklarni ta'mirlay olish
		Nasoslarni o'chira olish va yoqish
		Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish
		Bilimlar:
		Stvol orqali odamlar va yuklarni tushirish va ko'tarish qoidalari
		Uzun materiallar va og'ir jihozlarni yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Portlovchi moddalar va portlatish vositalarini yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Chig'irlar, surgichlar va ag'dargichlardan foydalanish qoidalari
		Yuqoriga ko'tarilgan yuklar hisobini yuritish qoidalari
		Stvolning ish grafigi
		Foydali qazilmalarni bo'sh tog' jinslaridan farqlash qoidalari
		Dozator qurilmasining tiqilib qolish va boshqa nosozliklarini aniqlash va ularni bartaraf etish usullari
		Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablari
		Stvol orqali tushirish va ko'tarishning maksimal tezligi
		Ilg'or ish usullari
		Xavfsizlik qoidalari, ishlab chiqarish sanitariyasi va yong'in xavfsizligi qoidalari

	Mas'uliyat va mustaqillik:	<p>1. Shaxtaga odamlar va yuklarni xavfsiz ko'taradi va tushirishni tashkil etadi</p> <p>2. Ko'tarish mashinasi mashinistiga signal beradi va undan signal qabul qiladi</p> <p>3. Shaxta stvoli mexanizmlari va uskunalarning soz holatda ishlashini nazorat qiladi</p> <p>4. Kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlarni soz va xavfsizlik talablari darajasida ishlashini ta'minlaydi</p> <p>5. Kon qazish ishlarida baxtsiz hodisalar keltirib chiqaruvchi inson hayoti uchun xavfli bo'lgan omillar to'g'risida darhol rahbariyatga xabar beradi</p>
Texnik va/yoki texnologik talab	<p>Shaxta stvollari (vertikal va qiya)ning konstruksiyasi, jihozlanishi va ishlash prinsiplari haqida bilimga ega bo'lishi zarur;</p> <p>Ko'tarish-tushirish qurilmalari yo'naltiruvchi relslar va osma konstruksiyalarning tuzilishini bilishi shart;</p> <p>Signalizatsiya, dispetcherlik va aloqa tizimlaridan foydalanish ko'nikmasiga ega bo'lishi lozim;</p> <p>Xavfsizlik moslamalari bilan ishlay olishi kerak;</p> <p>Stvol jihozlarning texnik holatini tekshirish va mayda nosozliklarni aniqlay olishi zarur;</p> <p>Texnik hujjatlar, yo'riqnomalar va xavfsizlik belgilarini o'qiy olishi shart;</p> <p>Odamlar va yuklarni stvol orqali tashishning belgilangan texnologik tartibiga qat'iy rioya qilishi lozim;</p> <p>Ko'tarish-tushirish jarayonlarini belgilangan rejim va signal tizimiga muvofiq amalga oshirishi kerak;</p> <p>Stvol ishining uzluksiz va xavfsiz olib borilishini ta'minlashi zarur;</p> <p>Favqulodda vaziyatlarda belgilangan harakatlar tartibiga amal qilishi shart;</p> <p>Mehnat muhofazasi, kon, sanoat va yong'in xavfsizligi talablariga qat'iy rioya qilishi lozim;</p> <p>Stvol ishlari bo'yicha hisob va qaydlarni belgilangan tartibda yurita olishi kerak;</p> <p>Asbob-uskunalar va uskuna vositalari;</p> <p>Ko'tarish qurilmalari: klet, skip, kanat, lebyodka;</p> <p>Signal berish vositalari: elektr signalizator, mexanik signal;</p> <p>Yuklarni mustahkamlash vositalari: strop, zanjir, qulflar;</p> <p>Yoritish vositalari: shaxsiy kon lampasi;</p> <p>Shaxsiy himoya vositalari: kaska va maxsus kiyim, mustahkam kon poyabzali, quloqchin (shovqindan himoya uchun), qo'lqop va himoya kamari, respirator.</p>	

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

5.1. Kasbiy standartning rekvizitlari

1.	Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining tasdiqlash hujjatlari:	Tog'-kon sanoati, geologiya va mineral resurslar sohalarida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining "___" ___ 20__yildagi ___-sonli bayoni
2.	Milliy malaka tizimini rivojlantirish institutining xulosasi:	KS-0010 -son xulosa, 26.01.2026
3.	Kasbiy standart versiyasi va ishlab chiqilgan sanasi:	1.0 - talqin, 26.01.2026
4.	Taxminiy qayta ko'rib chiqish sanasi:	25.01.2031

5.2. Kasbiy standartni ishlab chiqishga mas'ul tashkilot

Olmalik kon- metallurgiya kombinati aksiyadorlik jamiyati

(tashkilot nomi)

boshqaruv raisining o'rinbosari-bosh muhandis S.V.Larionov

(rahbarning lavozimi, imzosi va F.I.O.)

5.3. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxonalar) to'g'risida ma'lumot

№	Xodim to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiyasi, ismi, otasining ismi
1	Olmalik kon-metallurgiya kombinati" AJ, Ijro apparati Konchilik bo'limi boshlig'i	Tajiyev. U
2	"Olmalik kon-metallurgiya kombinati" AJ Malakani baholash markazi boshlig'i	Rahmonov. Sh
3	Olmalik kon-metallurgiya kombinati" AJ, Kovuldi koni Ishlab chiqarish nazorati bo'yicha yetakchi muhandisi	Eshonqulov. F

**TOG‘-KON SANOATI, GEOLOGIYA VA MINERAL
RESURSLAR SOHALARIDA KASBIY MALAKALARNI
RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA TARMOQ KENGASHI**

KASBIY STANDART
FOYDALI QAZILMALARNI YER OSTI
USULIDA QAZIB OLISH